

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Vikten av att prata *med* barnen, inte *om* barnen

En kvalitativ studie om utredande
socialsekreterares upplevelser av att beakta barns
delaktighet och barns perspektiv

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

HT 2020 - Termin 6

Författare: Cornelia Nyman & Josefine Mazetti

Handledare: Elin Hultman

Antal ord: 19 999

Abstract

Titel: Vikten av att prata *med* barnen, inte *om* barnen

Författare: Cornelia Nyman & Josefine Mazetti

Syftet med denna studie var att undersöka hur ett urval av socialsekreterare upplever sig göra barn delaktiga och beakta barns perspektiv i LVU-utredningar som berör barn under 15 år. För att besvara studiens syfte formulerades två frågeställningar: Hur upplever sig socialsekreterarna gå tillväga för att göra barn delaktiga i utredningsprocesserna? Hur upplever sig socialsekreterarna beakta barns perspektiv under utredningsprocesserna? För att besvara studiens frågeställningar utgick studien från en kvalitativ forskningsmetod och det empiriska materialet bestod av sex intervjuer med yrkesverksamma socialsekreterare, vilka arbetar med barn och unga vid tre olika socialtjänster. I studien användes tematisk innehållsanalys vid analys av empirin. Barndomssociologi tillämpades som teoretiskt ramverk, inom vilket omsorgs- och delaktighetsperspektivet användes som teoretiska perspektiv, samt barns perspektiv och barnperspektivet som förklarande begrepp. Genom den tematiska analysen framkom fyra olika huvudteman som kom att utgöra grunden för analysen. I analysen framkom det att samtliga av socialsekreterarna upplevde det som viktigt att göra barn delaktiga i sina LVU-utredningar. I analysen redogörs det för socialsekreterarnas uppfattningar att olika former av samtal möjliggör barn till att bli delaktiga, och att genom delaktigheten kommer deras perspektiv följaktligen att få lov att ta plats. Slutsatserna som bland annat presenterades var att socialsekreterarna upplevde att: information, att ha barnsamtal, att lyssna på det barn säger och tillmäta det betydelse, var olika sätt för dem att göra barn delaktiga och sålunda beakta deras perspektiv under en LVU-utredning.

Nyckelord: Barn, Delaktighet, Barns perspektiv, Barnperspektiv, Socialsekreterare

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problemformulering	1
1.2 Syfte och frågeställningar	2
1.3 Förståelseram och begreppsdefinitioner	3
1.4 Bakgrund	3
1.4.1 LVU	3
1.4.2 FN:s konvention om barns rättigheter - Barnkonventionen	4
1.5 Avgränsningar	6
1.6 Studiens relevans för socialt arbete	6
1.7 Arbetsfördelning	7
2. Tidigare forskning	8
2.1 Urval och sökning av tidigare forskning	8
2.2 Det sociala arbetet med barn	8
2.3 Förståelsen kring barns delaktighet	10
2.4 Den tidigare forskningens relevans för denna studien	12
3. Teori och centrala begrepp	13
3.1 Barndomssociologi	13
3.2 Omsorgs- och delaktighetsperspektivet	15
3.3 Barns perspektiv och barnperspektivet inom barndomssociologin	16
3.4 Sammanfattning av det teoretiska ramverket	17
4. Metod	18
4.1 Metodval	18
4.2 Metoddiskussion	19
4.3 Digitala verktyg	21
4.4 Urval	22
4.5 Genomförande av intervjuer	23
4.6 Bearbetning av empirin	25

4.7 Analyismetod	26
4.8 Forskningsetiska övervägande	28
4.9 Presentation av deltagarna i studien	29
4.10 Studiens tillförlitlighet	29
5. Analys	31
5.1 Delaktighet genom information	31
5.2 Delaktighet utifrån ålder och mognad	34
5.3 Beaktande och betraktande av barn	37
5.4 Att ha samtal med barn	40
6. Slutdiskussion och slutsatser	45
6.1 Första frågeställningen	45
6.2 Andra frågeställningen	47
6.3 Förslag till framtida forskning och avslutande ord	49
Litteratur- och källförteckning	50
Bilaga 1	56
Bilaga 2	59
Bilaga 3	61

Förord

Vi vill rikta ett stort tack och uttrycka vår tacksamhet gentemot alla respondenter som ställt upp för oss. Vi är väl medvetna om att ert arbete kräver mycket tid av er och att det sällan finns tid över till annat. Med anledning av detta är vi otroligt tacksamma för att ni, trots det, gav oss det ni ofta har lite knappt om - tid. Tack för era värdefulla tankar och att ni mottog oss med ett öppet sinne och välmening. Det gläder oss och värmer våra hjärtan att det finns socialarbetare som er, som utvecklar samhället och bidrar till att barnens röster blir mer hörda varje dag. Det ger oss något att se upp till när vi snart själva ska arbeta för att barns röster ska höras högst av alla i samhället.

Vi vill vidare rikta ett stort tack till vår handledare Elin Hultman som stöttat och följt oss genom skrivprocessen och alla våra funderingar.

Slutligen vill vi tacka varandra för ett fantastiskt genomfört arbete och samarbete under framtagandet av uppsatsen, men även visa vår uppriktiga tacksamhet åt våra ärade husdjur: Sahlea, Bilbo och Hamlet, som stöttat oss i vått och torrt då våra sambos inte längre orkat.

Josefine Mazetti & Cornelia Nyman, december 2020

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Förståelsen för vad socialt arbete är och innebär är mångtydigt och kan komma att besvaras på olika sätt utifrån olika perspektiv (Börjesson & Börjesson, 2015:17f). Ur ett perspektiv som inbegriper socialsekreterare, alltså en person som utövar socialt arbete, kan begreppet förstås som genomförandet av insatser riktade till utsatta människor (ibid.). En grupp som kan förstås som extra utsatt är barn, och där barnavårdsutredningar inom socialtjänsten kan innebära det allra svåraste sociala arbetet (Börjesson & Börjesson, 2015:77). Barn är enligt Mattsson (2017:107) en särskilt utsatt grupp i samhället och som även kan ha svårigheter med att få sina rättigheter tillgodosedda. Mattsson (2017:107) hävdar att barn sällan kan utkräva sina rättigheter själva utan behöver vuxnas aktiva insatser för det. Socialstyrelsen (2015:18) skriver att barnavårdsomsorgen, eller den sociala barn- och ungdomsvården som det även kan benämnas, riktar sig till barn som kan behöva skydd, stöd och hjälp från samhället. Alla sociala barnavårdsutredningar inleds med stöd av socialtjänstlagen (SoL) (SFS 2001:453) (Ponnert, 2017:1749). Om ett barns vårdbehov inte kan tillgodoses via socialtjänsten enligt de principer som finns inom ramen för Socialtjänstlagen (SoL) (SFS 2001:453), skall barnet vårdas med stöd av lag (SFS 1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) (Alexius & Hollander, 2014:21). I praktiken bedrivs SoL-utredningar och LVU-utredningar på samma sätt, men skillnaden dem emellan är om samtycke till insatser föreligger eller inte inom respektive utredning (Ponnert, 2017:174). Ett beslut om LVU kan således innebära att Socialnämnden fattar beslut om att tvångsmedel skall användas mot en familj eller barns vilja för att på något sätt skydda eller vårda barn eller unga (ibid.).

Barn och unga under 15 år behöver en vuxen företrädare vid LVU (Socialstyrelsen, 2020:44). Socialsekreterare har därmed dels ett stort ansvar för att göra barn delaktiga i utredningar som berör dem, men även en viktig roll i att uppmärksamma, inhämta och vidareföra barns synpunkter och åsikter (Socialstyrelsen, 2015:77). Fernqvist, Flinkfeldt, Näsman och Ponton von Gerber (2020:13) hävdar att barns inflytande, perspektiv och delaktighet i frågor som berör dem själva är beroende av hur aktivt lyssnade vuxna runtomkring dem är. När vuxna beaktar barns perspektiv så görs detta i regel utifrån ett barnperspektiv, alltså vuxnas syn på barn (Andersson, 2019:125). Något som kan vara avgörande i utredningar är socialsekreterarnas uppfattningar om hur de uppfattar barn och vad barnen i fråga uttrycker (ibid.). Barn är rättighetsbärare men ges sällan samma självklara position i sammanhang där även vuxna befinner sig (Svärd & Hugander Juhlin, 2019:9f). De

görs heller inte alltid lika delaktiga i sina sammanhang som de faktiskt har rätt till (Kosher & Ben-Arieh, 2020:294f). De ovanstående påståendena och redogörelserna är något som socionomstudenterna Josefine Mazetti och Cornelia Nyman anser vara av vikt att forska vidare kring.

I denna studien är författarna av den, Josefine Mazetti och Cornelia Nyman, därför intresserade av att undersöka hur socialsekreterare upplever sig göra barn delaktiga i sina LVU-utredningar. Barn kan utifrån ovanstående förstås som en extra utsatt grupp, och där de i LVU-utredningar blir beroende av vuxna som företrädare för deras åsikter. Det framgår att socialsekreterare har ett stort ansvar i att göra barn delaktiga och att uppmärksamma barnens åsikter. Barns åsikter och synpunkter tolkas som viktiga, och därmed ämnar författarna av denna studien även att i relation till barns delaktighet undersöka hur barns perspektiv beaktas i utredningsprocessen. För att kunna göra läsaren mer införstådd i studiens sammanhang och dess forskningsområde kommer först *studiens syfte och frågeställningar* att presenteras. Efter detta följer en introduktion av studiens *förståelseram och begreppsdefinitioner*. Sedan redogörs det för *bakgrundsinformation* gällande det lagrum och riktlinjer som formar barns rätt till delaktighet. Följt av detta kommer *avgränsningar, studiens relevans för socialt arbete* och avslutningsvis presenteras den *arbetsfördelning* som skett mellan studiens författare i föreliggande uppsats.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur ett urval av socialsekreterare upplever sig göra barn delaktiga och beakta barns perspektiv i LVU-utredningar som berör barn under 15 år.

- Hur upplever sig socialsekreterarna gå tillväga för att göra barn delaktiga i utredningsprocesserna?
- Hur upplever sig socialsekreterarna beakta barns perspektiv under utredningsprocesserna?

1.3 Förståelseram och begreppsdefinitioner

Nedan följer olika centrala begrepp och hur de i denna studien används.

Barn: Begreppet *barn* omfattar individer under 18 år (Andersson, 2019:105), och begreppet *unga* och *ungdomar* kan hänvisa till personer som fyllt 18 år men inte 21 år (Socialstyrelsen, 2020:17). I föreliggande studie kommer barn att syfta till barn under 15 år.

Sociala barnavården: Verksamhetsområdet inom socialtjänsten som syftar till att ge stöd och hjälp till socialt utsatta barn och familjer, eller skydd för barn som av olika anledningar far illa eller gör sig själv och andra illa (Andersson, Höjer, Sallnäs & Sjöblom, 2019:17). Detta är det verksamhetsområde som omfattar sammanhanget inom vilket studiens syfte och frågeställningar berörs.

Socialsekreterare: En yrkesprofession som utövar socialt arbete (Börjesson & Börjesson, 2015:17). I föreliggande studie är fokusen riktad till socialsekreterare som arbetar med att utreda barn och unga inom socialtjänsten.

Utredning: Den process där information om barn och deras familj insamlas, analyseras och bedöms, för att vidare fungera som ett beslutsunderlag gällande förslag eller ansökan om insatser för den unge (Ponnert, 2017:175).

LVU-utredning: Benämning för de sociala barnavårdsutredningar och utredningsförfaranden som leder fram till förslag om tvångsvård eller ett omedelbart omhändertagande med stöd av LVU.

1.4 Bakgrund

1.4.1 LVU

Andersson och Sallnäs (2019:26) redogör för att när barn inte har goda eller trygga förhållanden i relation till vad som anses som rimligt och tillräckligt så skall deras behov av stöd- och hjälpinsatser tillgodoseas. Dessa insatser skall helst ske på frivillig väg eller genom att berörda personer samtyckt till insatsen, men det finns förhållanden eller situationer som bedöms som så allvarliga att socialtjänsten då har som uppgift att ingripa mot individernas vilja (ibid.). Wigzell (2020:3) skriver att lag (SFS 1990:52) med särskilda bestämmelser om

vård av unga (LVU), blir aktuellt när behövlig vård av barn och unga inte kan genomföras på frivillig väg. Barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran (Socialstyrelsen, 2020:32). I första hand ligger detta ansvar hos den eller de som har vårdnaden om barnet, men i de fall när barns grundläggande behov allvarligt åsidosätts är det samhällets skyldighet att ingripa för att skydda barnet (ibid.). Enligt Socialstyrelsen (2020:34) skall LVU trygga samhällets möjligheter att kunna ge barn och unga den vård och behandling som de behöver, och skall vidare komplettera SoL när frivilliga insatser inte är möjliga.

För att LVU skall vara lämplig behöver tre förutsättningar vara uppfyllda: att det antingen skall föreligga missförhållanden i anknytningen till unges hemmiljö enligt 2 § LVU och/eller missförhållanden med anknytning till den unges eget beteende enligt 3 § LVU, dessa missförhållanden skall medföra vad som kallas för en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas, samt att den behövliga vården inte kan ges på frivillig väg (Ibid:35). I 36 § LVU framgår det att barn och unga har en rätt att få framföra sina åsikter och att dessa skall tillmätas betydelse efter barn och ungas ålder och mognad (LVU 1990:529). Barn och unga under 15 år saknar dock rätten att själva föra sin talan i mål som rör LVU, och måste därför företrädas av en vuxen ställföreträdare (Socialstyrelsen, 2020:44). Det blir således den vuxne företrädarens ansvar att ta till vara på och framföra barnets egna åsikter, synpunkter och intressen (ibid.). I dessa fall krävs det att vuxna därmed företräder barn och kan beakta samt framföra deras åsikter för att kunna göra dem delaktiga i sin egna utredning (Mattsson, 2017:115).

LVU-utredningar kan enligt Ponnert (2017:174) betraktas som en pendling mellan olika lagar, logiker och förutsättningar för beslutsfattande som i sin praktik medför olika konsekvenser. Ponnert (2017:175f) hävdar att olika begrepp, såsom delaktighet, ofta tolkas på olika sätt av olika socialsekreterare. Likaså menar författaren att hon tolkar att barns egna åsikter och synpunkter tillmäts olika stor betydelse och inflytande i socialsekreterarnas utredningsförfarande beroende på hur mycket den enskilde socialsekreteraren tar hänsyn till detta (Ibid:188). En slutsats författaren gör av detta är att beroende på socialsekreterare kan villkoren för barns rätt till delaktighet skilja sig i olika LVU-utredningar beroende på hur barns delaktighet, samt deras åsikter och synpunkter tolkas och beaktas i en LVU-utredning (Ponnert, 2017:192ff.).

1.4.2 FN:s konvention om barns rättigheter - Barnkonventionen

FN:s konvention om barns rättigheter, även kallad barnkonventionen, antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989 (UNICEF, 2018:4). Barnkonventionen innehåller

bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn och är för alla de länder som anslutit sig till konventionen ett rättsligt bindande internationellt avtal (ibid.). Konventionen består av 42 artiklar rörande barns rättigheter, och alla artiklar utgör i sin helhet en viktig grund, men framförallt fyra artiklar antas som grundläggande principer och skall alltid beaktas vid frågor som rör barn (UNICEF, 2018:4). De fyra grundläggande principerna utgörs av artikel 2 som avser att alla barn har samma rättigheter och lika värde, artikel 3 som avser att barnets bästa skall beaktas vid alla beslut rörande barnet, artikel 6 som säger att alla barn har rätt till utveckling och artikel 12 som innebär att alla barn har rätt att säga sin mening och få den respekterad (ibid.).

Från och med 1 januari 2020 gäller barnkonventionen som svensk lag och innebär att barns rättigheter ges en starkare juridisk ställning (Swärd, 2020:21). Lagen ställer sålunda krav på att betrakta barn som rättighetsbärare och att socialtjänsten skall respektera, prioritera, skydda och säkerställa barns rättigheter (ibid.). Den artikel som ofta uppfattas som tydligast och som haft störst betydelse för enskilda barn är artikel 12 i barnkonventionen (Arrhenius & Schultz, 2014:59). Artikel 12 avser tydligt barns rätt att få vara delaktiga genom att få uttrycka sina åsikter och att vidare få dem betraktade i alla frågor som berör denne (ibid.). Att barnkonventionen tas som lag innebär dock inte att barn som erhåller stöd från socialtjänsten får en tryggare vardag per automatik i den svenska kontexten (Swärd, 2020:15). I många frågor som handlar om barn har vuxna tolkningsföreträde på hur barns delaktighet ska tolkas och förstås samt vad som egentligen är det bästa för barnet (ibid.). Trots att barns rätt till att få sina röster hörda finns inkorporerat i den svenska lagstiftningen så innebär inte det att barns röster är förstärkta i barnavårdens praktik per automatik (Singer, 2014:383f). Lagstiftningen är lik många andra begrepp öppna för tolkning (Ponnert, 2017:193f).

Trots den ökade betoningen av barns rättigheter i och med FN:s barnkonvention påstår Koshier och Ben-Arieh (2020:294ff.) att barns delaktighet inte alltid prioriteras i utredningsarbetet som gäller barn och unga. Dahlgren och Patel Seropian (2020:15) menar att barnkonventionen som svensk lag inte per automatik kommer att förändra svenska barns livsvillkor. Swärd och Hugander Juhlin (2019:11f) skriver att konventionens principer endast får en konkret innebörd för barn så länge det finns vuxna som aktivt arbetar för dem och deras rättigheter. De menar att det krävs ett säkerställande av barns rättigheter så att barnen inte hamnar i skymundan endast för vuxnas bestämmande (Ibid:65). Barn har synpunkter, åsikter, önskningar och viljor, och för barn som blir föremål för utredningar inom socialtjänsten kan deras möjlighet till att få vara delaktiga och få uttrycka sig vara helt avgörande beroende på den socialsekreterare som de möter (Dahlgren & Patel Seropian, 2020:15f).

1.5 Avgränsningar

Fokus i denna studien är på socialsekreterares upplevelser av barns delaktighet och barns perspektiv i relation till LVU utredningar som rör barn under 15 år. SoL-utredningar föreskrivs då samtycke till insatser föreligger (Leviner & Lundström, 2017:25). Då denna studiens syfte är att undersöka hur socialsekreterare på socialtjänsten upplever sig göra barn under 15 år delaktiga i LVU-utredningar, så kommer sociala barnavårdsutredningar som enbart omfattas av SoL att utelämnas. En utredning startar med en förhandsbedömning och leder under en utredningsprocess fram till något form av beslut (Ponnert, 2018:194). Fokusen i denna studien är riktad endast till utredningsprocessen och ej till processen före en utredning har inletts, efterföljande beslutsprocess eller vad som sker efter ett beslut om insatser eller liknande tagits. Tidigare har det även framkommit att för att LVU skall bli aktuellt måste tre förutsättningar vara uppfyllda (Socialstyrelsen, 2020:35), och då studien inte har som avsikt att undersöka hur barn görs delaktiga eller hur deras perspektiv beaktas beroende på deras förutsättningar för att inleda en LVU-utredning, kommer detta inte heller att omnämnas i föreliggande studie.

Då studiens empiri är baserat på intervjuer med socialsekreterare så kommer perspektiv, som baseras utifrån andra typer av professioner som arbetar med barn inte att benämnas. Utifrån studiens problemformulering kommer barns perspektiv per se inte att undersökas. Vårdnadshavares inblandning eller påverkan av utredningen kommer heller inte att omnämnas. Något som heller inte kommer att påtalas är socialsekreterarnas upplevelser och erfarenheter av ungdomar. Författarna till denna texten har inte genomfört studien i syftet att belysa hur socialsekreterare i olika kommuner eller vid olika socialtjänster och verksamheter resonerar vid LVU utredningar. Därav avgränsas studien till att istället fokusera på hur enskilda socialsekreterare själva berättar om sina egna perspektiv och upplevelser av barns delaktighet och barns perspektiv i relation till LVU utredningar.

1.6 Studiens relevans för socialt arbete

Tidigare uppmärksammades att barn kan förstås som en extra utsatt grupp inom ramen för det sociala arbetet (Börjesson & Börjesson, 2015:17f), och att de som utsatt grupp kan ha svårare att själva driva frågor som berör dem (Mattsson, 2017:107). Inom socialtjänstens handböcker finns det utskrivet att barns rätt till delaktighet måste stärkas (Socialstyrelsen, 2015:8), och att professioner som i det sociala arbetet träffar och möter barn alltid aktivt måste arbeta för att göra dem delaktiga i den mån de vill eller klarar av (Socialstyrelsen, 2018:9). Ett betonande

som tolkas som ett tydliggörande av att socialsekreterare aktivt måste arbeta för att göra barns röster hörda då deras delaktighet inte annars är givet tagen. Nämligen att det följaktligen inte är en självklarhet att barn av sig själva är delaktiga i sina utredningar, utan de måste aktivt göras delaktiga.

Vuxna har i regel tolkningsföreträde framför barn i frågor som berör barn och barns villkor (Dahlgren & Patel Seropian, 2020:15). Vuxnas föreställningar om barn och tolkningar av hur de bör bemötas och därefter behandlas kan anses vara något väsentligt för de villkor som barn får i sina liv (Qvarsell, 2003:106). Barnens egna uppfattningar och perspektiv blir i förhållande till detta ett nödvändigt korrektiv enligt Qvarsell (2003:106). Utifrån ovanstående gör författarna av denna studien den tolkningen att barn blir i en beroendeställning gentemot vuxna. Då barn under 15 år som blir under utredning för LVU inte har någon laga rätt att framföra sin talan, så blir de desto mer beroende av vuxna som skall föra deras talan. Socialstyrelsen (2018:9) betonar att i arbetet med barn får barnens egna perspektiv inte gå förlorade. Barns perspektiv och deras åsikter betyder sålunda något, men trots det är det de vuxnas röster och tolkningsföreträde som i regel ges mest utrymme. Tolkningsvis en stor maktobalans som vid LVU-utredningar blir ännu mer påtagligt. Det anses därför vara av vikt att vidare utforska hur socialsekreterare som arbetar med barn anser sig arbeta med detta. Hur de beaktar barns perspektiv och gör deras röster och åsikter hörda. Då dessa socialsekreterare arbetar med, som framkom ovan, en väldigt utsatt grupp i samhället, menar denna studiens författare att det ur ett samhällsperspektiv är av relevans att utforska hur enskilda socialsekreterare upplever sig göra barn delaktiga och hur de beaktar barns perspektiv. Genom denna studien argumenteras det för att studien kan bringa en vidare insyn i hur det praktiska arbetet med barns delaktighet och barns perspektiv upplevs av ett urval av socialsekreterare. På så sätt strävas det i denna studien efter att kunna åskådliggöra olika aspekter av socialsekreterarnas upplevelser av ovanstående, och följaktligen kunna uppmuntra till att vikten av barns delaktighet och perspektiv är något som återkommande måste påtalas för att sålunda kunna stärka barns position och rättigheter.

1.7 Arbetsfördelning

Författarna av denna uppsats har under hela tiden av konstruktionen av uppsatsen arbetat i ett nära samarbete med varandra. Författarna har delat lika på arbetet och har skrivit lika mycket av uppsatsens innehåll.

2. Tidigare forskning

I detta kapitel kommer olika typer av forskning som på olika sätt berör studiens ämnesområde samt dess syfte och frågeställningar att presenteras. Inledningsvis presenteras ett avsnitt gällande *urval och sökning av tidigare forskning*. Sedan kommer avsnittet *det sociala arbetet med barn* följt av avsnittet *förståelsen av barns delaktighet*. Avslutningsvis kommer *den tidigare forskningens relevans för studien*, och som syftar till att sammanfatta de viktigaste aspekterna som framkommit i den tidigare forskningen.

2.1 Urval och sökning av tidigare forskning

De sökmotorer som författarna till denna text använt sig av i sökandet efter forskningsartiklar är sådana som varit tillgängliga via Göteborgs Universitets databaser, så som UB: Supersök, Scopus, ProQuest, Brill och Wiley Online Library. Sökorden som användes på dessa sidor var “children’s participation”, “social work”, “children’s perspective”, “children’s right to participation”, “barns delaktighet”, “barns perspektiv” och “barnperspektiv i socialt arbete”.

Socialstyrelsens hemsida användes även för att beställa hem eller ladda ner handböcker som används inom socialtjänsten. Utöver detta gick även författarna tillbaka till källor som olika artiklar och forskningsstudier i sig hämtat information från eller hänvisat till för att stödja sina resonemang. Det främsta målet har således varit att i så stor utsträckning som möjligt i denna studien kunna hänvisa till främst primärkällor och därefter sekundärkällor. En primärkälla kan förklaras som en första publicering av ett resultat, och en sekundärkälla som en källa som återger förmedlingen av något som den ursprungliga källan har angett (Alexandersson, 2016:7). Sekundärkällor har i denna text används i de fall där primärkällan inte varit tillgänglig på grund av oåtkomlighet eller misslyckade försök att nå dess originalversion.

2.2 Det sociala arbetet med barn

För att undersöka hur socialsekreterare upplever sig göra barn delaktiga och beakta deras perspektiv vid LVU-utredningar kan det ses som nödvändigt att börja med att åskådliggöra den forskning som finns om den sociala barnavårdens praktik och dess professioner. Därför kommer detta avsnitt att redogöra för hur socialsekreterarens roll, bland annat i relation till LVU-processer, kan komma att påverka barns delaktighet och perspektivtagande.

Höjer och Höjer (2019:66) har forskat om de professionella i den sociala barnavården, och skriver att kravet på den professionella kompetensen hos de som arbetar inom den sociala

barnvården är stor. Ofta är definitionerna, utifrån vilka socialarbetarna skall fatta beslut kring, vaga och otydliga vilket innebär att det är upp till socialarbetarna själva att tolka dem (ibid.). Höjer och Höjer (2019:72) menar att mycket forskning om det professionella sociala arbetet som riktar sig till barn och familj är präglad av en balans mellan hjälp och kontroll. Balansen innebär exempelvis de professionellas föreställningar av vad som är bäst för klienten i kontrast till vad klienterna själva uttrycker (ibid.). Liknande resonemang förs av Hollander (2005). Hollander (2005:44) har forskat om hur barns bästa kommer till uttryck i socialsekreterarnas praktiska tillämpning av SoL och LVU. I sin artikel skriver Hollander (2005:49) att tolkningen av barns bästa kan påverkas av barnens egna uppfattning av vad de själva anser vara sitt bästa, men att detta dock är under förutsättning att den vuxne socialsekreteraren tar hänsyn till vad barnet faktiskt vill.

Leviner (2017:126f) har forskat och analyserat om barns rättigheter i förhållande till LVU. Leviner (2017:126f) skriver att en LVU process för en socialsekreterare innebär en balansgång vid gränsdragningen mellan frivillighet och tvång och barns begränsande självbestämmanderätt. I sin forskning finner Leviner (2017:144) att grundantaganden inom socialtjänsten tycks vara att människor som blir föremål för utredningar som ligger i gränsdragningen mellan frivillighet och tvång, förväntas att samarbeta med socialtjänsten vid pressade situationer. Ett antagande som författaren finner problematiskt eftersom klienterna står i en beroendeställning gentemot socialtjänsten, och där socialtjänsten maktpositionering gentemot klienterna blir obalanserad (ibid.). I synnerhet blir detta extra svårt för barn då barn sällan kan påverka hur de i en utredning skall göras delaktiga (Leviner, 2017:146f). Att delaktighet är en rättighet för barn innebär enligt Leviner (2017:139f) i sig inte att barn kan bestämma ramarna för hur deras delaktighet ska se ut. Istället är det socialsekreteraren som möjliggör eller begränsar detta, och författaren argumenterar avslutningsvis för att socialsekreterarnas utrymme för att själva kunna tolka vad delaktighet innebär kan förstås som ett hinder vid tillämpningen av barns rättigheter (ibid.).

I en internationell kontext undersökte Kosher och Ben-Arieh (2020:294ff.) med hjälp av figurerade vinjetter hur socialsekreterare implementerade barns rätt till delaktighet i ärenden där barn och vuxna hamnade i intressekonflikter. De vinjetterade intressekonflikterna anspelade till gånger då barns utsagor och krav på insatser eller behandlingar inte speglade vad utomstående vuxna ansåg vara det bästa för barnet (Ibid:296). I sin artikel presenterar Kosher och Ben-Arieh (2020:294ff.) att socialsekreterarna hade en tendens att vara mer restriktiva i tillämpandet av barns rätt till delaktighet än vad som föreskrivs i deras praxis. Författarna menar att socialsekreterarna ofta hänvisade bristen på barns delaktighet till

skyddsfaktorer, att barnen kunde fara illa av för mycket delaktighet eller gå emot socialsekreterarnas principer i att skydda barnen (Ibid:300). Andra hävdade enligt Kosher och Ben-Arieh (2020:300) att barnens åsikter och berättelser helt enkelt inte var relevanta för det beslut som socialsekreteraren ämnade ta, och därav behövde barnen heller inte göras lika delaktiga i utredningen. Avslutningsvis argumenterar Kosher & Ben-Arieh (2020:301) att värdet av barns delaktighet inte alltid tycks vara självklart i det sociala arbetet med barn. Författarna menar att en del av skyddsaspekterna som tydligare bör implementeras i det sociala arbetets praktik är just värnandet av barns delaktighet och deras autonomi som rättighetsbärare (ibid.).

2.3 Förståelsen kring barns delaktighet

I förra avsnittet tydliggjordes sålunda socialsekreterarens roll och vikt vid möjligheten till att kunna, eller inte kunna, göra barn delaktiga i sina utredningar. Något som i följande avsnitt kommer att fördjupas ytterligare men med en tydligare fokus på barnen och barnens rätt till delaktighet, och även spänningsfältet som finns mellan olika sätt att betrakta barn och hur deras egna perspektiv ges en möjlighet till att bli hörda och tillmätas betydelse. Något som kan komma att vara av vikt för den kommande analysen i relation till studiens syfte och frågeställningar.

Nordenfors (2010:5) har forskat kring den kunskap som finns om barns delaktighet och de villkor som finns för delaktigheten i den svenska kontexten. Nordenfors (2010:5) menar att artikel 12 i FN:s konvention om barns rättigheter, som innebär barns rätt att säga sin mening i frågor som berör dem och få den respekterad och beaktad, i praktiken inte tycks vara lätt att följa i dagliga verksamheter. Argumentationen för detta antas utgöras av att det ofta råder spänningsförhållanden mellan olika perspektiv i att just betrakta barn (Ibid:7). Synen på barn som objekt i ett behov av omsorg i dess relation till synen på barn som en aktör med rättigheter är en sådan spänning, och som gör att synen på barns delaktighet kan få olika utfall (Nordenfors, 2010:7). Nordenfors (2010:12) skriver att barns delaktighet ofta innebär en fokus på det tillträde som barn får på vuxendominerande arenor. Tillträdet blir av en bestämd agenda på vuxnas villkor då det är de vuxna som definierar barns förutsättningar för deltagandet (ibid.). Föreställningar om barn och vad ett barn är blir något som följaktligen styr förhållandena för barns position och förhållanden (Nordenfors, 2010:70). Nordenfors (Ibid:76) finner vuxnas maktposition i förhållande till barn som framträdande i sin studie, och

att en av de största utmaningar för barns förutsättningar till delaktighet ligger i en ökad medvetenhet om de föreställningar och förgivettaganden som vuxna har om barn.

Larsson och Hultman (2019:85) presenterar i en artikel en genomgång av forskning som syftar till tolkningen av innebörden av barns rätt till delaktighet i samband med beslutsprocesser i den sociala barnvården. I sin artikel redogör de att tolkningen av begreppet delaktighet varierar och kan sannolikt påverka dess omfattning i praktiken och ge upphov till en mängd olika ställningstaganden (ibid.). Studiens resultat anger att inkluderingen av barn är från olika perioder komplex och delvis motstridig (Larsson & Hultman, 2019:90). I somliga studier presenteras det att barn inte inkluderats överhuvudtaget i sina egna sociala barnvårdsutredningar, medan andra studier pekar på att barn inkluderas mer och mer i de sociala barnvårdsutredningarna (ibid.). Trots att det kan tolkas som att barns delaktighet ökat i dagens sociala barnvårdsutredningar så menar Larsson och Hultman (2019:91) att det dock finns ett framträdande hinder, nämligen när socialsekreterare ges ett för stort utrymme att själva tolka vad delaktighet innebär. Konsekvensen av detta kan bli att barns rätt till delaktighet tolkas olika beroende på socialsekreterarna, och som i sig kan utgöra ett hinder för barns rättighet till delaktighet (ibid.). En liknande studie genomfördes av Heimer, Näsman och Palme (2018). I sin studie fann de att barn sällan ges möjligheten till att själva få definiera och skapa ramen för vad de anser vara sina största problem eller behovsområden (Heimer, Näsman & Palme, 2018:316.). Heimer m.fl. (2018:321) argumenterar även för att det råder en maktobalans mellan vuxnas värderingar i kontrast till barns värderingar, och där deras tolkning blev att vuxnas värderingar emellertid står i högre stånd än barns.

I en internationell kontext har McMellon och Tisdall (2020:159) genomfört en forskningsöversikt om de senaste 30 årens trender, utmaningar och möjligheter för det fält inom socialt arbete som berör barn och ungas delaktighet. I en artikel menar de att delaktighet som precis begrepp inte uttryckligen finns utskrivet i barnkonventionen (ibid.). McMellon och Tisdall (2020:160) menar att vuxnas uppskattning av barns kompetens och kapacitet kan leda till att barn exkluderas från att bli delaktiga i beslutsfattandet gällande barnen själva. I sin studie finner McMellon och Tisdall (2020:165) att vikten av barns rättigheter och inflytande internationellt sett har betonats och lyfts på liknande vis i nästan 25 år. Något som författarna till artikeln menar är allt för långsamtgående, och att barns delaktighet inte bara kan talas om i teorin utan även måste ske i praktiken om den som ovan uppfattas som betydelsefull för vuxna som arbetar med barn (ibid.).

Att barns delaktighet är av betydelse är något som även visat sig i studier där barn själva har deltagit. Burger (2018:65) har genomfört en enkätstudie om hur barn själva

uppskattar vikten av att få sina röster hörda och deras rätt till delaktighet i sammanhang som berör dem. I sin artikel argumenterar Burger (2018:73) för att om barn skall uppmuntras till att vilja vara delaktiga och involverade i frågor som rör dem själva så måste de följaktligen bli bemötta och mottagna av vuxna som tar dem på allvar. Som slutsats menar Burger (2018:73) att vuxna som möter barn i sina professioner, exempelvis socialsekreterare, måste bemöta barn på allvar genom att dels informera barn om deras rätt till delaktighet, och därefter möjliggöra så att barnens delaktighet har eller ger en inverkan på deras situation.

2.4 Den tidigare forskningens relevans för denna studien

I ovanstående har det redogjorts för forskning som berör ett antal övergripande delar i det sociala arbetet som berör barn. Bland annat socialsekreterarens roll vid sociala barnavårdsutredningar, barns rätt till delaktighet och hur socialsekreterare vidare bör arbeta för barns delaktighet, samt riskerna som finns om barn inte görs delaktiga. I detta framhålls och poängteras många olika ansatser som denna studiens författare menar kan komma att vara av relevans för denna studien. Då denna studien riktar fokus mot socialsekreterare och deras upplevda tillvägagångssätt för att göra barn delaktiga i LVU-utredningar samt hur barns perspektiv beaktas i en sådan utredning, påstår denna studiens författare det som framförts i den tidigare forskningen ligger i linje med detta. Följaktligen antas den tidigare forskningen kunna tjäna nytta i det kommande analysavsnittet i kapitel 5 genom att antingen stödja eller utmana de resultat som författarna till denna studien anser sig ha.

Den tidigare forskningen ämnar även att fungera som en god introduktion för läsaren i forskningsfältet som berör denna studiens syfte och dess frågeställningar. Det finns dock en medvetenhet om att två av källorna i den tidigare forskningen överskrider ett åldersspann på 10 år och som kan innebära att källorna kan uppfattas som mindre relevanta. Trots detta har dessa källor valts att inkluderas i denna studien, då författarnas mål har varit att i största utsträckning återgå till originalkällor gällande relevant tidigare forskning för denna studien. Många av nyare studier har hänvisat till bland annat Hollander (2005) och Nordenfors (2010). En tolkning blir att dess innehåll fortfarande kan förstås som relevant även för studier år 2020. Ytterligare en sak som framhålls i den tidigare forskningen, men som nödvändigtvis inte återopas i den kommande analysen, är socialsekreterarnas beslutsfattande vid LVU. Dock menar författarna till denna studien att det finns en relevans av att lyfta detta i den tidigare forskningen, då en utredningsprocess alltid slutar i någon form av beslut.

Argumentet blir att mot detta anser denna studiens författare att det således är av relevans att presentera i den tidigare forskningens sammanhang.

3. Teori och centrala begrepp

Med termen teori avses ofta en förklaring av observerande regelbundenheter (Bryman, 2018:43). Teorier utgör i regel den ram inom vilka sociala fenomen eller företeelser kan förstås och tolkas inom (ibid.). För att kunna tolka den empiri som i denna studien samlats in kommer därför ett teoretiskt ramverk att presenteras och senare appliceras i analysen av empirin i kapitel 5. Först presenteras studiens övergripande teoretiska ramverk, *barndomssociologi*, följt av en redogörelse för inriktningen på *omsorgs- och delaktighetsperspektivet*. Sedan presenteras hur *barnperspektivet* och *barns perspektiv* kan tolkas och förstås i det barndomssociologiska sammanhanget. Avslutningsvis återges en kort *sammanfattning av det teoretiska ramverket*.

3.1 Barndomssociologi

Barndomssociologin presenterades mellan 1980–1990 talet av James och Prout som en alternativ teoretisk utgångspunkt för att studera barn och barndomen (James and Prout, 2014:11). Fernqvist m.fl. (2020:12f) menar att James och Prouts teoretiska utgångspunkt var alternativ på grund av dess kritiska perspektiv gentemot den redan vedertagna maktordningen i samhället där vuxna ses som överordnar över barn i olika utsträckning beroende på barns ålder. Den vedertagna maktordningen syftar ur ett barndomssociologiskt perspektiv på antagandet om att barn tillhör en hierarkisk kategori som föregås av vuxna, och där vuxna sålunda har en rätt att bruka makt över barn (ibid.). Maktordningen varierar utifrån samhällets förväntade föreställningar om barn i relation dess ålderskategorier (Qvotrup, 2015:112ff.). Barns sociala, kulturella och materiella tillgångar är beroende av dess position i förhållande till andra ålderskategorier (Ibid:112). Inom barndomssociologin antas vuxna individer erhålla en högre position i samhällets åldersordning medan barnen antar en lägre, och således är barnen underordnade gentemot de vuxna som ses som dominerande (Fernqvist m.fl., 2020:13). Barn ses ofta som tillhörande en familj eller ett större socialt sammanhang och sålunda alltid tillhörande någon vuxen individ (James & Prout, 2015:11f). En beskrivning enligt detta kan kallas familialisering, vilket innebär att barn är i beroendeställning till sina föräldrar och deras omsorg (Fernqvist m.fl., 2020:13). Barn ses sålunda i första hand som objekt för föräldrarnas omsorg och i andra hand som självständiga sociala aktörer (ibid.).

När barndomssociologin sedan etablerades allt mer under 1990-talet motsatte sig teorin det synsätt som menade på att barndomen endast innebar en transportsträcka till vuxenlivet (James and Prout, 2014:16f). Barndomssociologin ämnar istället belysa att barn är kompetenta individer, som är aktiva, subjektiva och har egna perspektiv på deras tillvaro, och vars perspektiv således bör tillmätas betydelse (Andersson, 2019:107). Teorin avser belysa att barns utveckling och barndom är beroende av exempelvis kontexten de lever i och de sammanhang som barnen befinner sig i under sin uppväxt (ibid.). James och Prout (2014:33f) menar att barndomssociologin introducerade vad som kan komma att kallas för ett nytt paradigm inom barndomsforskning, eftersom teorin tillförde ett nytt perspektiv att betrakta barn ur. Något som ledde till nya sätt att forska om barn, men även för och med barnen själva för att följaktligen ge mer makt åt barnen och förändra deras villkor i samhället till det bättre (ibid.).

Istället för att betrakta barndomen som ett statiskt tillstånd innan vuxenlivet menar Qvotrup (2014:113f) att barn bör beaktas som en social grupp med ett eget görande av sin egen barndom, annars finns risken att barn marginaliseras. Halldén (2007:31f) skriver att en som tog Qvotrups resonemang vidare under det tidiga 2000-talet och vidareutvecklade denna synen inom barndomssociologin var Lee (2001). Lee (2001:2f) förespråkar inom det barndomssociologiska ramverket för synen på barn som *being* snarare än *becoming*. Being syftar till barnet som varande, alltså existerande här och nu, snarare än ett becoming som i en blivande vuxen individ (ibid). Barndomssociologin ger sålunda barnen ett större och mer självklar plats i samhället genom att beakta dem som redan varande medlemmar i samhället snarare än som blivande medlemmar i samhället (Halldén, 2007:26f). Barn och barndomen ska därmed enligt barndomssociologin beaktas som en social konstruktion och går följaktligen inte att förstås som enbart ett biologiskt fenomen (ibid.).

James och Prout (2014:261f) argumenterar för att ett barndomssociologiskt perspektiv bidrar till en ökad förståelse för att vuxnas föreställningar om barndomen är präglad av tid. Tidens betydelse representeras av att vuxna beaktar och bemöter barn baserat på barns ålder och de förmodade föreställningar som vuxna har om hur barn beter sig i förhållande till den specifika åldern (ibid.). En tolkning som görs inom ramen för barndomssociologi är att barn enligt Qvotrup (2014:112f) ofta förstås som beroende av vuxna. Antagandet är att barn kategoriseras utifrån sin biologiska ålder och tillskrivs egenskaper som framställs som bristfälliga i deras jämförelse med vuxna personers (ibid.). På det sättet uppfattas barn istället vara beroende av vuxna och deras kapaciteter samt förmåga att avgöra vad som är bäst för barnen i frågor som rör dem (Qvotrup, 2014:112f).

Genom den barndomssociologiska teorin förstås barn som enskilda individer, och inte som generella blivande vuxna, eftersom varje barn och dess barndom beror av olika kontexter och sammanhang (Halldén, 2007:26f.). Barn och barndom antas därmed inom barndomssociologin besitta egna rättigheter (ibid.). Liksom vuxna tolkas barn således som aktiva och delaktiga i att skapa sin egen sociala och kulturella tillvaro (Halldén, 2007:26f). Barnen i samhället ska därmed alltid få komma till tals, och det är av stor vikt att samhället och forskning skall eftersträva detta samt frambringa metoder som gör att barn och deras röster kan bli hörda genom deras egna röster (Ibid:26ff.).

3.2 Omsorgs- och delaktighetsperspektivet

Omsorgsperspektivet innebär att barn främst tolkas och hanteras utifrån att barn och deras utveckling står i ett beroendeförhållande till vuxna (Fernqvist m.fl., 2020:13). I samhället idag dominerar omsorgsperspektivet, och synen på barn innefattar att de är sårbara och i behov av omsorg från vuxna som därtill tar ansvar över dem (ibid.). Detta för att barnen ska få sina behov tillgodosedda, eftersom de inte utvecklat de förmågor som vuxna har och därmed inte kan klara att självständigt tillgodogöra sina egna behov (Fernqvist m.fl., 2020:13). Fernqvist m.fl. (2020:13) menar att omsorgsperspektivets syn på barn och dess dominans i dagens samhälle har lett till att vuxna idag besitter ett tolkningsföreträde och en beslutanderätt över barnen. Barndomssociologin och dess kritiska perspektiv på den maktstruktur i samhället kring barns ställning betonar därför istället vikten av att anta ett så kallat delaktighetsperspektiv (Ibid:12f). Delaktighetsperspektivet innebär att barn görs delaktiga, att de ses som aktörer och individer vilka besitter kompetens och därför bör få delta i utformningen av deras egna liv, vilket ger dem rätten till inflytande, insyn och delaktighet i beslut som rör deras egna liv (Fernqvist m.fl., 2020:12f).

Omsorgsperspektivet och delaktighetsperspektivet är dock inte enbart motstridiga varandra och behöver därför inte heller förstås som sådant (Ibid:13). I mötet med barn menar Fernqvist m.fl. (2020:13) att det finns ett behov av att beakta båda perspektiven samt att de i vissa situationer löper parallellt med- och går in i varandra. Antagandet görs utifrån att den omsorg som barn som aktörer beskrivs ha rätt att tillgodoses från vuxna utifrån det ena perspektivet, kan tillgodogöras utifrån att barnen ges möjlighet till delaktighet, vilket det andra perspektivet förespråkar (ibid.). Delaktighet kan således förstås vara en viktig del av den omsorg som barn har rätt till (Halldén, 2007:60ff.). Att barn får och har rätten till att få information om sina egna situationer och att barn ges möjligheter att förstå informationen

(Fernqvist m.fl., 2020:13). Likaså att barn får dela sina upplevelser och att barn blir aktivt lyssnade till av vuxna som möjliggör tillfredsställelsen av barns behov av att bli hörda, bekräftade och stöttade samt att de vuxna i barns omgivning får en förståelse för barns situation, dess utsatthet och behov (ibid.).

3.3 Barns perspektiv och barnperspektivet inom barndomssociologin

Ur den gamla synen på barn som omogna och ociviliserade samhällsmedborgare, vilka genom barndomen var framväxande för att tillslut bli civiliserade och mogna samhällsmedborgare, utvecklades en ny syn med två tillika perspektiv på barn och deras barndom ur barndomssociologin (Sommer, 2011:48f). Det ena är barns perspektiv som belyser barnets egna uppfattningar och erfarenheter, och det andra är barnperspektivet som innebär vuxnas syn på barnet, dess behov, erfarenheter och upplevelser (Halldén, 2003:12f). Enligt barndomssociologin bör barndomen uppfattas som något väsentligt och som därför kan erfaras, uppfattas och dokumenteras av barnet här och nu (Sommer, 2011:48f). Barn förstås och tolkas sålunda som egna aktörer i relation till sin position i samhället snarare än passiva föremål för socialisation och lärande (ibid.). Barns perspektiv antas inom ramen för barndomssociologi alltså via synen på barn som egna aktörer, därav egna individer med självständiga och subjektiva erfarenheter, upplevelser och förståelse av deras egen värld och livssituation inom vilka de självständigt kan uttrycka sig (Sommer, 2011:48ff.).

Sommer (2011:49) menar dock att barndomssociologin snare alltid antar ett barnperspektiv än ett barns perspektiv. Trots att barndomssociologin ämnar belysa barn som egna aktörer så är det i regel någon annan vuxen än barnets själv som erfar, uppfattar och dokumenterar för barnets skull (ibid.). Som en sammansatt förklaring menar Sommer & Parmling Samuelsson (2011:39) att begreppet innebär en särskild syn eller ett sätt att se barn på. Enligt författarna betonas barnperspektivets innebörd återkommande eftersom de menar barns uppfattningar endas existerar utifrån vuxnas uppfattningar och konstruktioner om barn (Ibid:40f). Något som även Anderson (2019) betonar vid sin definiering av begreppet. Enligt Andersson (2019:125) blir barns perspektiv endast synliggjort och uppmärksammat via ett barnperspektiv. Dock menar Hundeide (2011:146) att ett erhållande av barnperspektivet kan vara problematiskt i termer som innefattar att vuxna professioner pratar *om* barn istället för med dem. Ett barnperspektiv utan en inkludering av barns perspektiv kan enligt författaren försvåra omsorgsbeaktandet av barnen, då Hundeide (2011:146) förespråkar för att

barnperspektivet bör vara den vuxnes spegling av barnet. Om barnet således inte får ge sitt perspektiv förmår således inte den vuxne att fullt ut kunna spegla barnets tillstånd (ibid.).

Två andra forskare som framför liknande resonemang är Qvarsell (2003) och Rasmusson (2006). För att kunna tala om barns egna röster anser Qvarsell (2003:111f) att vuxnas uppmärksamhet måste riktas till barn som egna perspektivtagare genom att sätta dem i centrum utan att vara en spegling av vuxnas tolkningar. Annars kan uppfattningen av barnens perspektiv istället representera de vuxnas tankar om barnens perspektiv (ibid.). Rasmusson (2006:22) tar upp att barnperspektivet i den sociala barnvården i regel representerar omvärlden och samhället samlade kunskap om barn. En tolkning enligt Rasmusson (2006:22) på perspektivet är att det sålunda präglas av sin tids uppfattning och vuxnas förståelse av barn för sin tid.

3.4 Sammanfattning av det teoretiska ramverket

Den barndomssociologiska teorin kan alltså förstås som en teoretisk utgångspunkt som utmanar den annars vedertagna synen på barn underordnade av vuxnas makt (Fernqvist m.fl., 2020:12f). Barn bemöts och behandlas utifrån de vuxnas föreställningar om barnen i relation till dess ålderskategorier, och som kommer att påverka barnens villkor för hur de får positionera sig och ta plats i olika sammanhang (Qvotrup, 2014:112ff.). Inom ramen för denna studien kan dessa utgångspunkter vara behjälpligt för att belysa de villkor som (de vuxna) socialsekreterarna utgår från och skapar för barnen. Att beroende på socialsekreterarnas föreställningar om barnen så kan deras arbete för barns delaktighet och barns perspektiv variera.

Inom barndomssociologin förespråkas synen på barn som egna aktiva aktörer och inte som blott ett objekt på en transportsträcka mot vuxenlivet (James & Prout, 2014:16f). Barn är sålunda inte bara becoming i att bli vuxna, utan bör beaktas som beings (Lee, 2001:2f). Kopplat till denna studiens empiri kan dessa utgångspunkter bidra med tolkningar kring om socialsekreterarna lämnar uttryck för huruvida de beaktar barn som aktörer och beings, eller betraktar dem som objekt och becoming. Något som tolkningsvis kan komma att påverka hänsynstagandet av barns delaktighet och perspektiv. Omsorgs-och delaktighetsperspektivet, som innebär synen på barn som objekt för omsorg eller som givna aktörer med inflytanderätt (Fernqvist m.fl., 2020:13), kan även kopplas till det sistnämnda.

Sommer och Pramling Samuelsson (2011:234ff.) argumenterar för att barns perspektiv och barnperspektivet i ett analytiskt arbete bör föregås av en redogörelse för hur de

i ett sammanhang avses att tolkas. I denna studien kommer barns perspektiv kopplat till studiens syfte att tolkas som barns möjlighet till att få ta plats och få uttrycka sina egna åsikter. Då denna studiens empiri inte består av barns egna utsagor per se kommer deras perspektiv att speglas genom hur de görs delaktiga i sin utredningsprocess, och hur deras perspektiv beaktas. Barnperspektivet kommer följaktligen att tolkas som vuxna föreställningar och tolkningar av barn, och kan vidare vara relevant i analysen för att se hur ett tillvaratagande av barns villkor ser ut genom ett barnperspektiv.

4. Metod

I detta kapitel kommer författarna att presentera studiens metod. Inledningsvis introduceras det *metodval* som gjorts för studien följt av en *metoddiskussion*. Efter detta kommer *digitala verktyg, urval, genomförande av intervjuer och bearbetning av empirin*. Vidare redovisas *analysmetoden* och avslutningsvis redogörs för studiens *forskningsetiska överväganden, deltagarna i studien* och slutligen *studiens tillförlitlighet*.

4.1 Metodval

Syftet med författarnas C-uppsats är att undersöka hur ett urval av socialsekreterare upplever sig göra barn delaktiga och beakta barns perspektiv i LVU-utredningar som berör barn under 15 år. Författarna till denna forskningsstudie har därför valt att använda sig av en kvalitativ forskningsmetod för möjliggörandet av en grundläggande förståelse för ämnet som studien ämnar att studera.

Vid studier som ämnar förstå och belysa social interaktion och dess funktion mellan individer i ett samhälle framhålls det att en kvalitativa forskningsmetod lämpar sig väl (Rennstam & Wästerfors, 2015:13). Inom kvalitativ forskning ligger fokus på betydelsen av ord, individuell förståelse, tolkningar, attityder och åsikter (Bryman, 2018:454f.). Då denna studien riktar sig till att förstå socialsekreterares upplevelser och erfarenheter, tolkas den kvalitativa forskningsmetoden som gynnande för att kunna undersöka studiens syfte och frågeställningar. Vid kvalitativ forskning antar forskarna en forskningsstrategi som är tolkande, induktiv och konstruktionistisk (ibid.). Ett sådant angreppssätt kan förstås som induktivt då forskningsresultaten grundas och utgår från praktiskt material, ur vilken teori genereras, för att därefter sammankoppla förhållandet mellan praktik och teori (Bryman, 2018:454f.). Då studiens författare ämnar att tolka empirin och vidare koppla den till studiens teoretiska ramverk kan det förstås som att empirin styr studiens riktning och följaktligen kan

forskningsstrategin antas som induktiv. Ett angreppssätt som tolkas som gynnande för studien, då det är socialsekreterarnas upplevelser och erfarenheter som ligger till grund för empirin och inte något statistiskt.

För att samla in denna empiri har kvalitativa intervjuer använts. Kvalitativa intervjuer används med fördel då det är intervjupersonernas perspektiv och upplevelser som efterfrågas (Kvale & Brinkmann, 2014:15ff.). Kvalitativa intervjuer lämpar sig därmed väl till denna studien och dess syfte. Kvalitativ intervju är en väldigt generell term som används för att beskriva många olika typer av intervjuer (Bryman, 2018:457), vilka kan genomföras på flera olika sätt, både strukturerat, semistrukturerat och ostrukturerat (Ibid:260). Författarna till denna studien har intervjuat sex personer och har valt att genomföra individuella semistrukturerade intervjuer. En semistrukturerad intervju innebär att intervjuaren har en uppsättning av frågor som denne planerat att ställa, men där ordningsföljden på frågorna samt frågornas form kan variera (Bryman, 2018:260). Intervjufrågorna tenderar därmed att vara mer allmänt formulerade än frågor inom en strukturerad intervju (ibid.). Att frågorna är mer allmänt och öppet formulerade leder till att intervjuaren ges en viss möjlighet att ställa följdfrågor då denna uppmärksammar svar som kan vara av merintresse för studiens syfte, något som därmed ger intervjupersonerna möjlighet att utveckla och fördjupa sitt svar (Bryman, 2018:260). Vidare genom att använda en datainsamlingsmetod vilken innebär att hålla individuella intervjuer menas forskarna kunna nå en fördjupad förståelse (Jacobsen, 2012:97ff.). Med anledning av detta använde författarna till denna studien sig av individuella semistrukturerade intervjuer då det ansågs gynna socialsekreterarnas bekvämlighet och studiens undersökningsområde.

4.2 Metoddiskussion

Den kvalitativa forskningsmetoden beskrivs ha vissa begränsningar och har liksom andra forskningsmetoder mottagit viss kritik (Bryman, 2018:483). Exempelvis gällande att kvalitativa intervjuer beskrivs vara kontextbundna samt påverkas- och bero på förhållandet mellan intervjuaren och intervjupersonen (Kvale & Brinkmann, 2009:186). Vad intervjupersonen delar med sig av under intervjutillfället menas kunna bero av vilken kontakt och tillit den intervjuade får till den som intervjuar (Jacobsen, 2012:107f). För att det ska kunna ske ett öppet informationsutbyte är därför kontakt och tillit mellan intervjuaren och intervjupersonen viktigt (ibid.). Den information som delas kan annars påverkas, både genom att utbytet av information blir mindre, men också genom att den som intervjuas delar med sig

av fiktiv information för att göra intervjuaren mer intresserad (Jacobsen, 2012:107f.). Det framhålls även att det därför kan vara svårt att göra om en kvalitativ studie och att få samma resultat som första gången då studien på grund av den mellanmänniska relationen som är situationsbunden (Bryman, 2018:484).

Utöver detta påverkas både intervjupersonen och studien av vad forskarnas intresse är, då kvalitativa forskare hävdas kunna vara alltför influerade av sina egna subjektiva intressen (ibid.). Något som påverkar vad för typ av information som forskaren anser vara av intresse för dennes specifika studie, och därigenom kan komma att påverka forskarens val av information som bedöms vara intressant och sålunda högre värderad att uppmuntra och inrikta fokus på (Bryman, 2018:484). Ett antagande som innebär att denna studiens slutsatser och påståenden som framkommer genom ett kvalitativt angreppssätt kan komma att påverkas av dess författares intressen och subjektivitet. Ytterligare problematik med den kvalitativa studien kan beskrivas vara att dess forskningsresultat kan vara svåra att generalisera och bristen på transparens (Ibid:484ff.).

För att hantera problematiken kring den kvalitativa metoden som författarna till denna studien valt har författarna dels varit kritiska kring tolkningen av det insamlade intervjumaterialet, men också medvetna om att studiens resultat påverkas av författarnas egna erfarenheter, värderingar och preferenser eftersom det är författarna själva som tolkar materialet. På grund av detta har det varit omöjligt att anta en helt neutral och objektiv inställning vid tolkning av intervjumaterialet. Likaså är det som framkommit i intervjuerna socialsekreterarnas egna upplevelser och erfarenheter, och bör inte tolkas som generella uppfattningar. Dock bör det poängteras att det med denna studien aldrig funnits något syfte att nå ett generaliserbart resultat eftersom författarna är väl medvetna om studiens begränsning. Varför problematiken kring den kvalitativa metodens generaliserbarhet inte anses påverka denna studien. För att möta problematiken kring den kvalitativa studiens transparens har författarna valt att lägga stor vikt vid att redogöra för studiens metod och tillvägagångssätt och därför givit kapitlet kring studiens metod en relativt stor plats i studien. Detta för att ge läsaren stor insyn i hur studien skapats och i den mån det går kompensera för den kvalitativa studiens naturligt diffusa skapelseprocess.

En ytterligare aspekt som tål att påpekas är att det inom intervjuer ofta råder en form av maktasymetri eftersom den ena parten i samtalet, forskaren, är den som leder och styr samtalet och därmed mer eller mindre kontrollerar den andra (Kvale & Brinkmann, 2009:19). För att minska det ojämlika förhållandet mellan intervjuare och intervjupersonen var författarna väl medvetna om den maktposition de besatt under intervjuerna och reflekterade

mycket inför intervjuerna för att om möjligt minska ojämlikheten, men framförallt inte utöka eller utnyttja den position de besatt. Detta genom att exempelvis försöka att inte inflika under tiden då intervjupersonen pratade. Frågor ställdes utan att inflika för mycket för att intervjupersonen skulle uppfatta den på rätt sätt och därigenom låta denna tolka frågan och därefter ge ett svar och då låta intervjupersonen styra samtalet i den mängd det var möjligt utan att samtalet svävade för långt utanför ämnet.

4.3 Digitala verktyg

På grund av den rådande situationen med Covid-19 kunde fysiska möten inte genomföras. Trots att kvalitativa intervjuer ofta innefattar en slags direktkontakt mellan intervjuare och den som intervjuas, kan det ibland finnas omständigheter där intervjun behöver genomföras på distans via digitala medel eller verktyg (Bryman, 2018:571). Digitala samtalsmedel via datoruppkoppling eller telefon möjliggör att intervjuer kan genomföras trots att den som intervjuar och den som ämnas intervjuas inte befinner sig på samma plats rent geografiskt (Kvale & Brinkmann, 2014:190). Fördelen med intervjuer som genomförs via digitala medel eller telefon kan vara att intervjun kan ta plats i den miljö som båda parterna önskar (Bryman, 2018:582f). Något författarna till studien uppfattade som en möjlighet till att göra intervjusituationen mer likställd och tillgodogöra intervjupersonen ett större inflytande under intervjun, vilket i sin tur ansågs främja kontakten mellan intervjupersonen och intervjuaren samt intervjupersonens bekvämlighet. Att använda telefon och digitala verktyg tolkades även som positivt i den bemärkelsen att socialsekreterarna hade lättare att boka möte för en sådan typ av flexibel intervju än ett fysiskt möte på grund av deras arbetsschema.

Vid intervjuer som inte sker öga mot öga mellan den som intervjuar och den som intervjuas finns det dock en risk att minspel och gester blir svårare att uppfatta eller rent av går förlorade i sammanhanget (Bryman, 2018:583). Nackdelen med att inte kunna erhålla ett mellanmänskligt samspel rent kroppsligt kan innebära att bägge parter i en intervju inte upplever samtalet som en genuin social interaktion (Kvale & Brinkmann, 2014:190f). Författarna av denna studien befarade att digitala intervjuer skulle resultera i mindre djupgående och mer opersonliga intervjuer i förhållande till ovanstående nackdelar som Bryman (2018) och Kvale och Brinkmann (2014) nämner. Dock menar de att det snarare blev mer fördelaktigt utifrån att det minskade den makt som författarna till studien annars hade besuttit under intervjusituationerna, och att den insamlade datan inte påverkades nämnvärt utan att intervjuerna blev lyckade och innehållsrika. Det som däremot upplevdes som en

nackdel, om så en mindre, var kvaliteten på uppkopplingen hos en av författarna, vilket ledde till att denne ibland fick ställa frågorna två gånger under två av intervjuerna.

4.4 Urval

Inom kvalitativ forskning utgår forskaren ofta från studiens frågeställningar för att finna relevanta enheter för den specifika studien, således genomförs ett målstyrt urval (Bryman, 2018:495f). Det målstyrda urvalet innebär att de enheter som väljs ut för att bistå med information till studien ska ha en direkt koppling till studiens forskningsfrågor och sålunda kunna tillgodose studien med relevant information (ibid.). Författarna till denna studien har därför valt att vid urvalsprocessen genomföra ett målstyrt urval genom att välja enheter till studien utifrån studiens frågeställningar. Personer som har direkt kunskap och kännedom om olika företeelser, fenomen eller grupper kallas ofta för *respondenter* och anses vara representanter för gruppen som studien ämnar att studera (Jacobsen, 2012:128). Utifrån detta kommer fortsättningsvis enheterna för studien att benämnas vid respondenterna.

Studiens urval är vidare genomfört med hjälp av vad som kallas för ett kriteriestyrt urval. Ett kriteriestyrt urval är ett exempel på ett målstyrt urval, och går ut på att studiens respondenter väljs ut genom att de uppfyller ett eller flera av de kriterier som författarna till en forskningsstudie valt att formulera som kriterier för att kunna delta i studien (Bryman, 2018:497). Denna studiens urval har genomförts via ett kriteriestyrt urval, där ett informationskriterium stått i centrum. Informationskriterium innebär att de enheter som väljs ut för att få delta i studien ska besitta god, relevant och kompetent information och kunskap om det ämne som studien syftar till att studera, vilket respondenterna kan besitta genom att exempelvis arbeta med en viss sak, inom en viss avdelning eller med ett visst klientel (Jacobsen, 2012:128f). Denna studien hade som kriterium att respondenterna skulle vara verksamma på socialtjänsten med barn och unga, samt att socialsekreteraren skulle arbeta inom utredningsgruppen på socialtjänsten och ha genomfört minst ett LVU gällande ett barn under 15 år. Alla respondenterna uppfyllde detta kriterium.

Initialt kontaktades två olika socialkontor med inriktning mot utredningsarbete för barn och unga, varav det ena socialkontoret är känt för en av studiens författare. De två socialkontoren är placerade med ett relativt stort geografiskt avstånd till varandra. Kontakt skedde via mail och vid första kontakten presenterades studiens författare och syfte samt tidsramen för genomförandet av studien. Författarna mailade ut både informationsblad (Bilaga 1) och samtyckesblanketten (Bilaga 2) till enhetscheferna för vardera socialkontor och

de ombads att vidarebefordra mailet till de verksamma socialsekreterarna som därefter, om de ville delta, ombads att maila tillbaka till författarna direkt. Detta för att i största möjliga mån minska att respondenterna påverkades av att enhetscheferna eventuellt skulle ha fått vetskap om vilka som deltog utifrån Brymans (2018) resonemang. Bryman (2018:18f) skriver att intervjuer som rör en arbetsplats med fördel bör ske utan arbetsledarens direkta inblandning för att minska risken för att de som intervjuas känner sig tvingade till att ställa upp eller dylikt.

Förfrågningarna till de två första socialkontoren resulterade i fem respondenter. Till följd av författarnas mål att ha sex respondenter till förfogande, för att minimera risken att ha inhämtat för lite material, valde författarna att kontakta ytterligare en socialtjänst. Det tredje socialkontoret är också känt för en av författarna sedan tidigare, samt är lokaliserat med ett visst geografiskt avstånd från de andra två socialtjänsterna. Författarna anser det vara fördelaktigt att respondenterna är verksamma inom olika socialtjänster vilka är placerade i olika län, då det ger en nyanserad bild av fenomenet. Slutligen hade sålunda författarna möjlighet att intervjua sex respondenter. Författarna har valt att inte nämna vart socialkontoren är belägna utifrån att det inte anses vara av relevans för studiens syfte och för att öka respondenternas konfidentialitet.

Att förfrågan skickades till tre socialkontor varav två av kontoren hade en av författarna tidigare bekantskap med, har diskuterats och problematiserat författarna emellan. Det kan innebära en risk att respondenterna säger saker som de tror att intervjupersonerna vill höra för att uppnå ett bra resultat och inte göra någon besviken. Ett sådant tillvägagångssätt kan alltså riskera att respondentens deltagande blir för ändamålsstyrt (Ibid:510). En annan risk är även att respondenterna inte delger allsidig information kring arbetet och arbetsplatsen, det vill säga både för- och nackdelar, på grund av oro för att det ska påverka denna individuellt. Efter att ha diskuterat med varandra tog dock författarna beslutet att fördelarna med en sjätte respondent var övervägande i förhållande till dess nackdelar.

4.5 Genomförande av intervjuer

Vid utförande av intervjuer är det av stor vikt att respondenterna, de som intervjuas, känner sig tillfreds och bekväma i sammanhanget, varför intervjuer bör realiseras i en vardaglig kontext, till exempel på en arbetsplats (Jacobsen, 2012:175). Utifrån rådande situation med Covid-19 pandemin hade författarna till studien inte möjlighet att möta respondenterna på deras arbetsplatser personligen. Intervjuerna genomfördes därmed över telefon eller via

Zoom. Zoom är ett verktyg som används frekvent på Göteborgs Universitet för närvarande där deltagare kan ha möten via video över nätet. Det krävs inte att alla deltagare har ett konto varför författarna ansåg det vara fördelaktigt att använda Zoom eftersom författarna själva har konton som studenter på Göteborgs Universitet. Respondenterna tillfrågades om de ville genomföra intervjun på arbetsplatsen och om de ville göra den över Zoom eller telefon. Att intervjuerna genomfördes på respondenternas arbetsplats kan dock anses innebära en nackdel. Detta med anledning av att annat arbete kan vara en stressande faktor vilket kan leda till att respondenterna tappar fokus. Författarna till studien upplevde dock inte detta under intervjuerna och ansåg det vara centralt att respondenterna skulle känna sig bekväma, varför arbetsplatsen bedömdes vara det bästa alternativet.

Före intervjun fick respondenterna mailat två dokument till sig: informationsbladet (se Bilaga 1) vilken författarna före intervjun frågade respondenterna om de läst och förstått, samt samtyckesblanketten (se Bilaga 2), vilken respondenterna före intervjun ombetts att skriva på och maila tillbaka till författarna. Den individuella intervjun inleddes vidare med att författarna presenterade sig, studien och syftet med intervju. Under de individuella intervjuerna använde studiens författare en utarbetad semistrukturerad intervjuguide (se Bilaga 3) vilken var sammanställd före intervjuerna och skickades även ut till två respondenter före genomförandet av intervjun på deras begäran. Intervjuguiden strukturerades efter studiens syfte och frågeställningar och hade två olika huvudteman, ”Barns perspektiv och Barnperspektiv” samt ”Delaktighet”. Varje tema definierades för respondenterna för att de skulle vara införstådda i författarnas förståelse av begreppen. Intervjuguiden inleddes med frågor om respondenten ville delta, om författarna fick samtycke att använda ljudupptagning samt om respondenterna hade några frågor.

Under intervjuerna deltog båda författarna, den ena mer aktivt genom att inneha rollen som intervjuare och därmed ställa frågorna från intervjuguiden. Den andra intog därav en mer passiv roll genom att lyssna, anteckna och ställa relevanta följdfrågor vid behov samt ansvara för att intervjuerna höll sig inom den tidsram som avsatts för intervjun. Detta för att på alla möjliga sätt minska påverkan av att en av författarna har en tidigare bekantskap med två av socialkontoren och de verksamma socialsekreterarna som blivit föremål för studiens intervjuer. Intervjuerna varierade mellan 30 - 45 minuter, vilket var inom ramen för författarnas tillsatta tid för intervjuerna. Författarna upplevde det som fördelaktigt i analysen av den insamlade empirin att samma person höll i intervjuerna och ställde frågor enligt intervjuguiden då det medförde en viss likhet i intervjuerna, trots att de naturligt och med

fördel även varierade. Intervjuerna avslutades med tre avslutande frågor och att författarna tackade respondenterna för att de tagit sig tid att ställa upp.

4.6 Bearbetning av empirin

Vid bearbetning av studiens empiri valde författarna att dela upp intervjuerna sinsemellan. Utifrån att det var ett jämnt antal intervjuer togs beslutet att dela antalet intervjuer på mitten, således transkriberade författarna tre intervjuer var. Till följd av att en av författarna har en tidigare bekantskap med några av respondenterna valdes att denna inte skulle transkribera dessa för att minska att transkriberingen påverkades på något vis. Att transkribera materialet från en ljudinspelning tillåter intervjuaren att fokusera och vara närvarande under intervjun istället för att frenetiskt anteckna vad intervjupersonen säger samt en noggrann analys av empirin (Bryman, 2018:577f). Författarna till denna studien valde att genomföra transkriptionen efter att alla intervjuer var genomförda och strävade efter att ordagrant återge intervjuerna i möjligaste mån. Kvale & Brinkmann (2014:222f) beskriver dock att studiens syfte påverkar behovet av emotionella uttryck eller pauser i en transkription och menar att sådant kan vara av relevans i en studie där syftet är att belysa social interaktion, men inte i meningsanalyser av intervjutexter. Författarna till denna studie valde därför att utesluta en del känslouttryck, talspråk, pauser och irrelevanta ord eller ord som upprepas. Detta med anledning av att intresset inte ligger i samtalet i sig utan i socialsekreterarnas berättelser om deras upplevelser och erfarenheter. Det antas även gynna läsbarheten och förenkla vid citering har skriftspråk tillämpats när materialet transkriberats.

Att transkribera intervjuer innebär en viss svårigheter eftersom processen innebär att förändra talspråk till skriftspråk, två olika typer av språk vilka skiljer sig åt (Kvale & Brinkmann, 2014:217f). Det blir således upp till studiens forskare att tolka intervjuens innehåll under transformationen, vilket således kan komma att påverka resultatet av transkriptionen eftersom materialet kan ha påverkats av forskarens egna tolkning utifrån dennes subjektiva premisser (ibid.). Efter genomförd transkribering valde därför författarna att lyssna igenom ljudfilerna igen för att kontrollera att transkriberingen blivit korrekt, och valde då att byta ljudfiler med varandra för att säkerställa att båda författarna uppfattade materialet på samma vis och att det inte blivit några feltolkningar eller alternativa tolkningar om influerats av författarens egna subjektiva antaganden. Slutligen diskuterade författarna transkriberingarna tillsammans för att samtala om de eventuella tolkningsskiljaktigheter som uppstått under transkriberingarna men också om materialet i sin helhet för att byta tankar och förståelse inför

studiens analys av empirin. Genom att göra detta samt att återge materialet ordagrant upplever författarna att risken för att det skett några missförstånd eller feltolkningar undvikits i möjligaste mån. Vidare avidentifierade materialet under bearbetningen av det, varför till exempel namn tagits bort och skriftspråk använts istället för talspråk då författarna anser att det minskat en möjlig identifiering eller igenkänning av respondenterna. Respondenterna tilldelades därtill ett nummer mellan 1-6 under bearbetningen av materialet, se mer under rubriken “ Presentation av deltagarna i studien”.

4.7 Analysmetod

En kvalitativ analys är en metod vilken utgör insamling av primärdata, som därefter struktureras in i olika kategorier utifrån empirins innehåll och mening (Bryman, 2018:827ff.). Syftet med analysprocessen är att åskådliggöra existerande alternativt icke existerande teman vilka har gemensamma attribut, och däri förstå dess mening och den kontextuella påverkans betydelse (Ibid:833.). I denna studien har en tematisk innehållsanalys vid analys av empirin valts. En tematisk innehållsanalys är en metod som används vid analys av kvalitativ data, där det mest betydelsefulla momenten innebär att reducera datan för att komma fram till centrala teman inom empirin (Bryman, 2018:707ff.). Inom den tematiska analysmetoden är det essentiella berättelsernas innehåll, således vad som beskrivs och berättas, det är också detta som kommer att analyseras (Rennstam & Wästerfors, 2015:59). Det beskrivs vara fördelaktigt att vid analys av innehåll att strukturera innehållet som framkommer från materialet i olika kategorier, eftersom det då uppstår en möjlighet att på ett överskådligt sätt se det centrala innehållet i empirin (Ibid:69). Vilket tillåter forskaren att urskilja olika fenomen, upplevelser eller delar som är återkommande i intervjuernas innehåll (Rennstam & Wästerfors, 2015:69). Något som inom en tematisk analys genomförs via kodning (Bryman, 2018:707). Att koda datan innebär att dela in olika nyckelord som framkommer under transkriberingen av datan in i olika kategorier (Ibid:828). Kategorierna som sedan blir till olika teman (Bryman, 2018:703).

Tabell 1

Huvudtema	Delaktighet genom information	Delaktighet utifrån ålder och mognad	Beaktande och betraktande av barn	Att ha samtal med barn
Underkategorier	Inleda med information Få barnen införstådda i sammanhanget Information som förberedande för vad som kommer att hända	Ålder och mognad Samtalets struktur efter ålder och mognad	Lyssna på barnen Barns berättelser Uppmärksamma det de säger	Träffa barnen Forum för barn att få uttrycka sig Alltid få till samtal

Den tematiska analysmetoden är omfattande som metod och uppbyggd i flera steg (Bryman, 2018: 707ff.). Författarna till studien har genom metodens tillvägagångssätt transkriberat intervjuerna för att därefter analysera empirin bestående av intervjuerna, kodat materialet genom att markera specifika ord och gemensamma ämnen i intervjuerna sinsemellan. Detta genom att skriva ut intervjuerna för att kunna markera orden på papper och således se mönster och gemensamma nämnare som uppmärksammats. Utifrån detta skapades olika kategoriseringar som avsåg att täcka mindre former av samtalskategorier, och som tillslut ledde till analysens olika huvudteman som visas i Tabell 1.

Under den tematiska analysen av intervjuerna uppmärksammades flera olika underkategorier och teman som kunde kopplas till studiens frågeställningar. Det rörde sig om gånger då respondenterna lämnade uttryck för hur de upplever sig göra barn delaktiga och beakta deras perspektiv. Det första huvudtemat benämns som *delaktighet genom information*. Huvudtemat omfattas av mindre kategoriseringar som inbegrep kodningen av de tillfällena då respondenterna talade om att information och informativa möten var bra i den inledande kontakten med barnen, att informationen tjänade ett syfte där barnen genom information kunde göra sig införstådda i sammanhanget, och information som ett förberedande moment inför själva utredningsprocessen vid LVU, för respektive underkategori. Efter detta kom huvudtemat *delaktighet utifrån ålder och mognad*. Den ena underkategorin innefattar kodning där respondenterna generellt talade om hur de anser sig behöva anpassa olika saker efter barns ålder och mognad, och den andra de gånger som respondenterna talade om samtalsstruktur efter barns ålder och mognad. Det tredje huvudtemat blev *beaktande och betraktande av barn*. Dess underkategorier kodades efter de gånger som respondenterna tydligt betonade vikten av

att lyssna på barnen, höra barns röst och deras berättelser, och att verkligen uppmärksamma det som barn berättar. Sista huvudtemat blev *att ha samtal med barn*. Underkategorierna i denna omfattades av koder där respondenterna uttryckte att de som socialsekreterare måste träffa barnen, att barn måste få uttrycka sig i en miljö där de känner sig trygga och att det innebär för socialsekreteraren att skapa säkra forum för detta, och att barnen måste få komma till tals eller uttrycka sig oavsett hur eller hur mycket respektive lite de gör det. Ovanstående huvudteman kommer att presenteras i kapitel 5 där de applicerats tillsammans med denna studiens teoretiska ramverk och där de sålunda utgör fyra huvudteman för denna studiens analys. Helheten ledde slutligen fram till studiens slutsatser.

4.8 Forskningsetiska övervägande

Vid samhällsvetenskapliga studier aktualiseras i regel alltid olika värderingsvägningar i form av etiska ställningstaganden (Bryman, 2018:166). Etiken kan förstås som ett slags övergripande riktlinjer gällande tankar och val som rör människans handlande i olika förhållanden samt mellanmännsliga situationer (Kalman & Lövgren, 2019:11). De etiska regelverk som rekommenderas av Vetenskapsrådet kan konkretiseras i fyra allmänna huvudkrav som antas kunna tillvarata både individens och forskningens integritet och värde (Ibid:15). De fyra allmänna huvudkraven benämns följaktligen som informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2017:6).

Informationskravet syftar till den förhandsinformation om studien, såsom alla dess inslag och syfte, som forskaren är skyldig att delge studiens tänkta deltagare innan studien börjar (Ibid:7). Respondenterna i denna studien fick ta del av ett informationsbrev (se Bilaga 1) samt en samtyckesblankett (se Bilaga 2) via mailutskick innan intervjuerna ägde rum. Via informationsbrevet fick studenterna och författarna till denna studien presentera sig, ge en förklaring på varför de hade kontaktat respondenterna, syftet med studien och hur intervjuerna ämnades att genomföras. Av informationskravet skall det även framgå att det är frivilligt att delta i studien, och som vidare kan förstås lägga grunden för samtyckeskravet (Kalman & Lövgren, 2019:15). Samtyckeskravet innebär att studiens deltagare själva har rätt att bestämma över sin medverkan, och att samtycket kan dras tillbaka under studiens gång utan att det medför negativa följder för studiens deltagare (Vetenskapsrådet, 2017:10). För författarna till denna studien var det av vikt att vid upprepade tillfällen hänvisa till att det var frivilligt att delta i studien. I både informationsbrevet och i samtyckesblanketten kunde

respondenterna finna information angående frivillighet och samtycke till att delta i denna studien.

Konfidentialitetskravet avser sekretessbeläggningen av studiens deltagarnas identiteter och intressen (Ibid:12). Alla uppgifter som kan innebära att någon deltagare av studien kan identifieras skall skyddas från utomstående (Vetenskapsrådet, 2017:12). För att åtaga konfidentialitetskravet kommer möjliga identifikationsindikationer om respondenterna ej att presenteras. Den enda beskrivande informationen som denna studiens respondenter omfattas av är att de är socialsekreterare inom socialtjänsten med erfarenheter av LVU-utredningar av barn under 15 år. Mer om detta följer nedan under "presentation av deltagarna i studien".

De uppgifter som följaktligen har insamlats genom studiens deltagare får vidare endast användas för studiens ändamål, vilket utgör grunden för nyttjandekravet (Ibid:14). För att åtaga nyttjandekravet skrevs det i informationsbrevet att det endast är denna studiens författare, och eventuellt deras handledare, som kommer att ha tillgång till det insamlade intervju materialet. Det uttrycktes även att det insamlade materialet i form av inspelade intervjuer endast skulle användas till att tjäna studiens syfte. Efter att C-uppsatsen är klar och har uppnått minst ett godkänt betyg, kommer samtlig rådata i form av inspelade intervjuer och transkriberingar att förstöras.

4.9 Presentation av deltagarna i studien

Deltagarna i denna studien kommer att benämnas som Respondent 1-6. Den tilldelade siffran för respektive respondent har slumpats av denna studiens författare och har således ingen vidare betydelse bortom detta. Med hänsyn till konfidentialitetskravet och etiska aspekter som nämnts ovan så kommer ytterligare detaljer rörande respondenternas ålder, kön, yrkeserfarenhet eller deras arbetsplats geografiska placering ej att skrivas ut. Vid nödvändighet av användningen av pronomen kommer hen att användas.

4.10 Studiens tillförlitlighet

Inom forskning brukar en studies *reliabilitet*, det vill säga tillförlitlighet, och *validitet* som avser giltighet och generaliserbarhet, diskuteras (Bryman, 2018:72). Inom den kvalitativa forskningen har det dock diskuterats huruvida begreppen är relevanta för kvalitativ forskning eftersom de primärt används inom kvantitativ forskning (Ibid:465ff.). Forskare menar dock att begreppen är av relevans för den kvalitativa forskningen, men att de behöver anpassas (Bryman, 2018:467). Forskare anpassar sålunda begreppen utan att egentligen förändra

begreppens grundbetydelse (Ibid:465ff.). Alternativa begrepp som kan användas som komplement vid bedömning av den kvalitativa studiens kvalitet är *tillförlitlighet* (Bryman, 2018:467). *Tillförlitlighet* innefattar fyra grundkriterier: trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjligheten att styrka och konfirmera (Ibid:465ff.). Författarna till denna studien har därför, vid bedömning av denna studiens tillförlitlighet valt att använda sig av begreppet tillförlitlighet.

Trovärdighet i en studie syftar till att studien genomförts utefter de regler som finns och belyser det den ämnat att belysa (Bryman, 2018:467). Studiers trovärdighet kan även påverkats av respondentsvalidering, vilket avser att respondenterna getts möjlighet att ta del av materialet och det färdigställda resultatet samt att empirin överensstämmer med respondenternas uppfattning (ibid.). Det genomförs sålunda en form av kvalitetssäkring genom att respondenterna bekräftar att forskarna uppfattat fenomenet som studerats på rätt sätt (Bryman, 2018:467). Författarna till denna studien anser att materialet som insamlats är i enlighet med och av relevans för studiens syfte, frågeställningar och metod. Författarna har genom intervjuer fått ta del av socialsekreterarnas upplevelser och erfarenheter vilket var vad som efterfrågades i studien. Intervjuerna har spelats in och transkriberats med en medvetenhet om vikten av att återge respondenternas egna ord och berättelser, vilket författarna anser öka studiens trovärdighet. Respondenterna har därtill fått information om att de, om så önskas, kan få ta del av materialet som transkriberas. Ingen av respondenterna har dock bett om detta varför ingen av respondenterna verifierat materialet. Båda författarna har deltagit under intervjuerna och transkriberingen av dessa, författarna har också tagit del av varandras transkriberingar och arbetat aktivt och tillsammans med allt material under processen av att utforma studien. Något författarna anser har minskat risken för att subjektiva åsikter och värderingar kan ha påverkat genomförandet av studien och dess material.

Författarna upplevde också att tvåparts-granskningen ökat möjligheten att styrka och konfirmera studien, vilket också ökar studiens tillförlitlighet. Något som berörs i det andra kriteriet att styrka och konfirmera resultat i en studie vilket innebär att sträva efter objektivitet (Ibid:467ff.). Att anta en objektivitet i forskningen innebär att forskaren ska ha agerat i god tro, det ska vara uppenbart att forskaren inte medvetet låtit sig påverkas av subjektiva värderingar eller låtit teoretiska inriktningar påverka en studie (Bryman, 2018:470). Författarna har därtill hela tiden gjort sig medvetna om och fört en aktiv diskussion kring deras egen förståelse om ämnet för att i en så liten mån som möjligt påverka studien.

Överförbarhet i en studie innebär att kunna genomföra samma studie, med samma slutresultat igen och att resultaten av studien går att överföra till en annan kontext eller

situation alternativ samma sammanhang men vid ett senare tillfälle (Ibid:467f). Författarna av studien anser sig inte kunna garantera att studiens resultat är överförbara i enlighet med ovan beskrivning. Detta med anledning av att studien representerar individuella upplevelser och erfarenheter av ett fenomen, och vid ett annat urval med andra yrkesutövande respondenter skulle högst troligt erfarenheterna och upplevelserna vara annorlunda. Författarna vill dock påpekar att syftet aldrig varit detta med denna studien, utan att belysa yrkesverksammas upplevelser och erfarenheter för att förhoppningsvis kunna bidra med utvecklande reflektioner inom det sociala arbetet. Slutligen innebär det sista kriteriet, pålitlighet, att forskarna redogjort för alla steg i forskningsprocessen och varit transparenta i deras sätt att redovisa hur studien genomförts (Bryman, 2018:468). För att styrka studiens pålitlighet kan forskaren redogöra för forskningen i ett utförligt metodavsnitt, där studiens diverse faser redogörs för (ibid.). Författarna till studien har varit noga och valt att lägga mycket tid och arbete, på att transparent redogöra i metodkapitlet för hur studien genomförts och alla dess faser, och anser därför att studien har en hög pålitlighet.

5. Analys

I detta kapitel kommer denna studiens empiri att presenteras och analyseras. Utifrån studiens empiri har dess författare identifierat fyra övergripande teman. Dessa teman kommer nedan att presenteras och rubriceras som *Delaktighet genom information*, *Delaktighet utifrån ålder och mognad*, *Beaktande och betraktande av barn* och *Att ha samtal med barn*.

5.1 Delaktighet genom information

I artikel 12 i barnkonventionen tydliggörs det att barn har en rättighet till delaktighet i frågor som berör dem (UNICEF, 2018:120). Likaså har barn rätt till att få relevant information om situationer som berör dem (Ibid:18). Samtliga av denna studiens respondenter uppgav att en viktig ingång vid mötet med barn som blir föremål för en LVU-utredning, är att de som socialsekreterare presenterar sig för barnen. En presentation där de kan få informera om vilka de är, vad de jobbar med och varför de behöver träffa barnen. Ett resonemang som denna studiens författare menar ligger i linje med det som uttrycks i ovanstående summering av artikel 12 och 17 i barnkonventionen. Samtliga respondenter menade att informationen var en viktig ingång i arbetet med att göra barnen delaktiga i utredningen. En respondent uttryckte följande.

Jag tänker på det att delaktighet för ett barn så tänker jag att det är viktigt att redan från att man träffas första gången att man försöker förklara att man jobbar för barn, barns bästa. Jag brukar ofta säga till barnen att ”jag är här, att jag jobbar för din skull och att det är du som är viktig här och att det är dig jag vill prata med” (...) Men att det är, att barnet är den absolut viktigaste i utredningen tänker jag oftast att det kan vara bra att sätta ord på det så de vet det. Att informera vad vi jobbar med försöker jag och göra det så enkelt som möjligt. (...) Att verkligen... Lämna mycket information tror jag är viktigt. Att de känner att de vet vad som händer. För det är väl oftast det kanske som är jobbigast för barn när de inte riktigt vet... Har man inte fått tillräckligt mycket med information eller har koll på läget så då, är det svårt för dem. Annars kanske de går och oroar sig mycket i onödan, tänker jag. (Respondent 6)

Respondenten uppger att för hen är det viktigt att presentera sig för att barnen och ge dem tillräckligt med information för att barnen skall kunna sätta ord på det som sker. För annars säger respondenten att barnen kanske oroar sig i onödan. En tolkning blir att respondenten ämnar få barnen införstådda i sammanhanget. Ett antagande som denna studiens författare menar ligger i linje med Socialstyrelsen (2020) rekommendationer. Socialstyrelsen (2020:40) skriver att ett första steg i en LVU-process för att göra barn delaktiga är att den enskilde socialsekreteraren måste förbereda barnen. Förberedelser som syftar till att barnen skall få information om rätten till delaktighet och vad den rätten innebär (ibid.). Av detta framkommer det alltså att barn skall få information om att de har en rättighet till att få vara delaktiga under utredningsprocessen. Swärd och Hugander Juhlin (2019:17) skriver att i barnkonventionen tydliggörs det även att barn har rätt till delaktighet genom att få information i den utsträckning så att de själva skall kunna ha tillräckligt med förståelse för att kunna bilda sig egna åsikter i frågor som berör dem. En respondent underströk denna vikt genom att informera barn om att ”barnkonventionen är lagen och den säger att barnen ska vara delaktiga.” (Respondent 5). En tolkning utifrån båda citaten blir att genom information kan barnen att skapa sig egna åsikter om LVU-utredningen och få ”koll på läget”. En sak som dessutom är deras rätt, och som möjliggörs genom att respondenterna tillhandahåller barnen med denna information som därav gör dem delaktiga i sammanhanget.

Respondenternas tillvägagångssätt för att genom information göra barn delaktiga kan enligt denna studiens författare tolkas ytterligare inom ramen för barndomssociologi. En barndomssociologisk utgångspunkt är att barn bör betraktas som aktiva aktörer efter sina egna förmågor och förhållanden, och sålunda inte som passiva mottagare (Sommer, 2011:53). Respondenternas betoning, exempelvis i Respondent 6 uttalande, av att barnen skall få information och göras införstådda i situationen tolkar denna textens författare utifrån en

barndomssociologisk utgångspunkt som ett beaktande av barnen som aktiva aktörer. Då barnen inte förstås som passiva mottagare blir det upp till respondenten att kommunicera utifrån de enskilda barnens förutsättningar. Ett resonemang som kan innebära att barn alltså skall delges information som är anpassat efter dem och deras situation, och något som vidare diskuterades av ett flertal av respondenterna. Nedan berättar en respondent.

Nej men de är klart att barn måste bli delaktiga efter vad de klarar av. Men så mycket som möjligt ska man göra barn delaktiga och jobba med delaktighet, förklara saker för de, höra vad de själva tycker, vad som är deras åsikt, se hur den förändras över tid kanske och att man kan svara på frågor, se förändringar på hur de har det nu och senare. Det är svårt och man behöver göra det begripligt för barnen om de inte är så stora heller, försöka prata med dem på deras nivå liksom och på ett sätt som de förstår. Vilket kan vara en utmaning (...) Men så bra som möjligt och det är viktigt att man sätter ner tid och engagemang i det, det går ju kanske inte på det första samtalet eller de första tre samtalen heller, det kräver ju en hel del arbete. (Respondent 3)

Respondenten uppger att barn måste bli delaktiga i den mån som de klarar av, och att det är upp till socialsekreteraren att jobba med delaktigheten. Burger (2018:73) uttrycker liknande, och menar att barn behöver uppmuntras till delaktighet av vuxna. Att barn dels behöver få information om deras rätt till delaktighet men även att de måste få bli bemötta och mottagna av vuxna lyssnar och som tar dem på allvar (ibid.). Respondentens uttalande tolkas som att hen anser att det är viktigt att träffa barnen, ge dem information och lyssna på dem sålunda kunna göra dem delaktiga. Även att respondenten menar att detta är något som kräver engagemang och tid från socialsekreterarens sida. Socialstyrelsen (2015:10) skriver att en förutsättning för att barn skall kunna bli delaktiga i sina egna utredningar är att socialsekreteraren har ett arbetssätt som är anpassat efter barnen de möter. Hundeide (2011) framför ett liknande argument. Då barn sällan har möjligheten till att själva skapa förutsättningarna för hur de tas med in i ett sammanhang, så blir det upp till den vuxne professionen ta sig tid till att förstå barnen de möter och kunna anpassa sig efter barnens tempo (Ibid:145f). Nordenfors (2010:12) skriver att mycket av det som rör delaktighetsbegreppet fokuserar på barns delaktighet inom vuxendominerande arenor, det vill säga hur barnen får tillträde utifrån en agenda som bestäms av vuxna och vuxnas villkor. Utifrån dessa argument tolkas respondentens anpassade förhållningssätt efter barnen som hen möter som ett sätt att försöka göra barnen delaktiga inom en vuxendominerad arena [socialtjänsten]. Sommer (2011:50) menar att en aspekt som poängteras inom barndomssociologin är att barn måste synliggöras genom metoder som är anpassade och inriktade på dem. Ett resonemang

utifrån en barndomssociologisk utgångspunkt skulle kunna vara att när respondenten gör information begripligt för barn på en nivå så att de förstår innehållet, så anpassar sig sålunda respondenten efter barnen och skapar därefter möjligheten för dem att synliggöras.

5.2 Delaktighet utifrån ålder och mognad

En respondent uppgav att “barn är rättighetsbärare. Jag tänker att vi överlag i samhället och i en [LVU] utredningsprocess måste jobba mer för att barnen ska göras delaktiga och att känna att de är viktiga personer” (Respondent 1). Uttalandet kan tolkas som att respondenten betraktar barn som rättighetsbärare, och varför de alltid skall göras delaktiga i LVU-utredningar för att på så sätt känna att de erhåller en betydelsefull position. Dock berättade ett antal av respondenterna att barns delaktighet kan komma att påverkas beroende på deras ålder. Nedan följer en respondents uttalande efter att ha fått frågan om det går att göra alla barn delaktiga i en LVU-utredning.

Det beror på ålder är min upplevelse. Ibland blir det ganska naturligt att äldre barn tar mer plats, de kan höra av sig själva. Yngre barn är det lite lättare att de kanske hamnar i skymundan tyvärr. Så där är det nog ändå viktigare att man tänker på att se barnen och verkligen försöka få till att prata själva med barnen. (Respondent 4)

Respondenten uppger att barns ålder kan komma att påverka deras delaktighet, där äldre barn tycks ta mer plats och yngre desto mindre. Respondenten berättar att det därför med yngre barn är viktigt ”att se barnen”. Uttrycket “att se barnen” kan kopplas till barnperspektivet. Ett barnperspektiv kan syfta just till vuxnas sätt att se barn och tillvaratagandet av deras villkor (Halldén, 2007:170). Studiens författare menar att respondentens uttalande speglar att hen beaktar barnens villkor i form av deras ålder. En sådan anpassning kan ses som ytterligare ett möjliggörande för att öka barns delaktighet då en socialsekreterare kan anpassa sig efter barnen ålder och mognad. Men ålders beaktandet kan även i vissa avseenden uppfattas som en risk då det kan begränsa barns delaktighet. Inom ramen för den barndomssociologiska teorin så antas vuxnas bemötande och betraktande av barn utgöras av deras föreställningar om barnen baserat på deras ålder (James & Prout, 2014:261f). James och Prout (2014:276f) menar att åldersordningen kan användas för att exkludera barn från alla “vuxna” arenor. I vissa avseenden är detta en nödvändighet, men det blir desto mer problematisk när barn inte tillåts att få positionera sig utifrån vad de själva är bekväma med, utan måste istället anpassa sig efter de vuxnas villkor (ibid.). Några av denna studiens respondenter berättade att barns

ålder kan komma att påverka huruvida deras röster görs hörda på ett sätt som gör dem delaktiga under utredningsprocessen. En respondent beskriver följande.

... och om man tänker åldersmässigt så såklart att ju äldre barnen blir desto mer har de ju utifrån deras ålder och mognad också mycket att säga till om och de kan ju föra sin talan på ett annat sätt ju äldre de blir (...) Det är lättare på något sätt att barns röster blir hörda ju äldre de är ibland och det är jätteviktigt på ett sätt för då, då är de också väldigt mycket mer medvetna och kan förstå konsekvenser på ett annat sätt. Men det är ju också jätteviktigt när barnen är yngre tänker jag för då, då är det så lätt att ett vuxet perspektiv, ett föräldraperspektiv, tar över för att, men barnen är så unga. (Respondent 1)

Respondenter uttrycker att barn kan föra sin talan på ett annat sätt ju äldre de blir, och att när det handlar om yngre barn finns det snarare en risk för att vuxnas perspektiv tar över. Ett uttalande som liknar det Respondent 4 berättade tidigare. Yngre barns röster riskerar att hamna i skymundan. Ur ett barndomssociologiskt betraktande menar Qvotrup (2014:113f) att vuxna ofta exkluderar barn från tillgång till sammanhang utifrån deras ålder och mognad eftersom barn antas som beroende av vuxna. Ett sådant resonemang skulle kunna innebära att det respondenterna lämnar uttryck för är att små barn riskerar att hamna i skymundan av vuxnas perspektiv eftersom de vuxna antar sig veta mer om vad som är bäst för barnen. Swärd (2020:44) menar att socialtjänsten inte enbart skall lyssna på det barn uttrycker eller har åsikter om, utan att barn i förhållande till sin ålder och mognad även skall tillåtas att kunna påverka de beslut om barnen som socialtjänsten tar. Respondenten uppger att med yngre barn är det viktigt att jobba för att göra dem hörda. Flera av respondenterna problematiserade att ålder och mognad kan komma att påverka hur delaktiga barn kan bli i en utredning, men att det ändå är viktigt och något som en socialsekreterare aktivt måste arbeta främjande för. En respondent resonerade på följande sätt.

Jag tänker att såklart så kommer ju barnets ålder att ha... Påverkan i hur mycket vi kommer kunna ha samtal och så, men det viktigaste är ju för oss att veta på vilket sätt som barnet kan uttrycka sig eller inte kan uttrycka sig (...) Utredningen blir ju mer genomsyrad av vad barnet tycker är viktigt och det är ju dem vi jobbar för. Så det blir ju också enklare att komma fram till vad de är i behov av för någonting, vad barnet själv har sagt att som behöver förändras för att det ska bli annorlunda eller vilket typ av stöd som barnet kanske säger att "ah jag skulle behöva det här". Så att de är väl jätteviktigt att de är delaktiga. (...) Jag tror att jag alltid försöker beakta att barns röst ska vara med i ett sånt [LVU] underlag så mycket så långt det bara är möjligt. (Respondent 6)

Respondenten uppger att barns ålder dels kan komma att påverka vilken typ av samtal som hen kan ha med barnen, men att hen måste jobba med tillvägagångssätt som möjliggör barns röster eftersom utredningen enligt respondenten bör genomsyras av vad barnen i fråga tycker är viktigt. Denna studiens författare tolkar detta som att barnen uppfattas som både ett objekt och en aktör. Rasmusson (2006:18f) menar att arbetet med barn ofta präglas av synen på barn som både ett objekt och en aktör. Objektiveringen innebär i regel att barn betraktas som något i behov av omsorg och skydd, samtidigt som de även förväntas att beaktas som en aktiv aktör i sitt eget sammanhang (ibid.). Qvotrup (2014:113f) framhåller att barn ofta marginaliseras utifrån sin ålder. Vuxna erhåller föreställningar om barn och om hur barn förväntas bete sig i relation till sin ålder (Ibid:111f). Om barn av vuxna inte motsvarar deras föreställningar om barnen utifrån deras ålder, kommer de följaktligen att ges ett mindre utrymme och de vuxna tar sig sålunda en större bestämmanderätt över barnen (Qvotrup, 2014:111f). Respondentens uttalande tolkas därmed i detta sammanhang som att barnen objektivieras i relation till sin ålder. Respondenten anser att ålder påverka hur mycket denne kan samtala med barnet eller inte. Den vuxne bestämmer alltså förutsättningarna för barns delaktighet, vilket kan tolkas som en typ av objektivisering av barnen baserat på deras ålder och mognad.

Men samtidigt så lyfter respondenten att barns röster skall genomsyra hela utredningen, och därigenom kan det samtidigt tolkas som att respondenten även ser barnen som aktiva aktörer. Genom att argumentera för att utredningar skall genomsyras av vad barn tycker är viktigt och vad de vill, så tolkar denna studiens författare respondentens uttryck som ett beaktande och betraktande av barn som aktiva aktörer som kan hjälpa socialsekreteraren till att komma fram till vad barnen behöver. Hollander (2005:49) hävdar att barn själva kan komma att påverka vuxna socialsekreterares tolkning av vad som anses vara det bästa för barnet. Dock under förutsättningen att den vuxne socialsekreteraren tar hänsyn till barnens åsikter om detta (ibid.). En tolkning av respondenternas diskussioner blir att barn alltså kan påverka den vuxne socialsekreterares syn på barns behov, och att de därför skall göras delaktiga oavsett om de är yngre eller äldre barn.

Ovanstående kan vidare kopplas till den barndomssociologiska inriktningen på omsorgs- och delaktighetsperspektivet. Fokus riktas till antingen barnet som passiv mottagare av omsorg respektive som en egen aktiv aktör (Fernqvist m.fl., 2020:13). Trots dess olika inriktning behöver de enligt Fernqvist m.fl. (2020:13) inte vara motstridiga varandra. Istället kan perspektiven gå in i varandra då barn som aktörer har rätt till vuxnas omsorg, och när vuxna ger barn en möjlighet till delaktighet kan detta ses som en viktig del av själva omsorgen (ibid.). Samtliga respondenter uppgav att de arbetar för barnen, alltså för deras

omsorg, men att de i arbetet med denna omsorg måste inkludera barnen. En respondent uttryckte att “det är ändå barnet som man behöver ha med sig, säger barnet någonting är det det vi behöver lyssna på” (Respondent 5). Detta i relation till ovanstående citat från Respondent 6, tolkas som en sammanvägning av omsorgs- och delaktighetsperspektivet. Ålder och mognad kan komma att påverka hur pass delaktiga de kan vara men är trots det under föremål av omsorg, sen oavsett ålder och mognad skall de i den utsträckning det går göras delaktiga.

5.3 Beaktande och betraktande av barn

Samtliga av denna studiens respondenter har uppgett vikten av att barnen sätts i centrum vid LVU-utredningar. En respondent berättade att det är viktigt att barn görs centrala genom att få komma till tals och “att man ger barnen utrymme så att de får känna sig viktiga, att det handlar om dem” (Respondent 5). Inom ramen för den barndomssociologiska teorin är barnets position centralt, då vuxnas betraktande och beaktande av barnet kommer att spegla vilken roll som barnet antas ha i sammanhanget (Halldén, 2007:32). James och Prout (1997:11f) anser att den mellanmännsliga interaktionen mellan barn och vuxna präglas av en maktfördelning. Heimer m.fl. (2018:321) argumenterar för att maktobalansen utgörs av värderingen mellan vuxnas respektive barns åsikter, och där vuxnas värderingar står i högre stånd än barns. Vid LVU-utredningar blir barn under 15 beroende av vuxna som företrädare för deras åsikter då de inte själva har rätten till att föra sin talan (Socialstyrelsen, 2020:44). En tolkning blir att maktobalansen som då redan finns mellan vuxna och barn blir extra påtaglig vid LVU då barnen uttryckligen är beroende av vuxna. Ovanstående respondents uttalande tolkas som ett sätt att försöka minska denna maktfördelning. En minskning genom att sätta barnet i fokus och ge dem utrymme för att få känna sig viktiga. Ett resonemang som diskuterades av flera respondenter. Somliga tog upp att den enskilde socialsekreteraren kan komma att påverka huruvida eller hur mycket barn görs delaktiga. Mycket utifrån hur den enskilde socialsekreteraren tolkar betydelsen av barns perspektiv respektive barnperspektivet. En respondent berättar följande.

Jag tänker att det är upp till den enskilde socialsekreteraren, att göra barn delaktiga (...) Det ges väll mycket möjlighet men jag tänkte det ligger ju också, eller det ligger väldigt mycket på den enskilde socialsekreteraren, tänker jag också hur man definierar de här begreppen [barns perspektiv och barnperspektiv] och hur man arbetar utifrån dem. För att det finns ju väldigt mycket utrymme tänker jag, om man med sin egna kompetens och drivkraft att vilja driva de här perspektiven så finns

det ju mycket utrymme. Men det finns ju lika väl då åt andra hållet. Att man kan med alltså i och med ett ganska stort handlingsutrymme ändå kan välja bort perspektiven. (Respondent 1)

Det respondenten berättar är att det är upp till den enskilde socialsekreteraren att göra barn delaktiga, och att beroende på deras handlingsutrymme kan de välja att inkludera eller exkludera olika perspektiv under en utredning. En tolkning är att ett sådant agerande skulle kunna innebära en risk för att en socialsekreterare positionerar sig bort ifrån barnen istället för att göra dem delaktiga. Leviner (2017:139f) menar att socialsekreterares utrymme för att själva kunna tolka hur barn och deras perspektiv skall göras delaktiga skulle kunna utgöra ett eventuellt hinder för barns villkor. Detta eftersom deras möjlighet till delaktighet kan se olika ut beroende av just socialsekreteraren och dennes tolkningar av begreppen och dess tillämpning (ibid.). Larsson och Hultman (2019:92) hävdar att det finns en risk att socialsekreterare kan komma att göra barn delaktiga i olika utsträckning beroende på deras fördomar och ovidkommande hänsyn av barn. Ett antagande som denna studiens författare tycker är av vikt att belysa, då de tolkar respondentens uttalande som ett uttryck för att barn beaktas och betraktas olika utifrån socialsekreterarnas föreställningar om dem. Vuxna erhåller sålunda en maktposition där de kan välja att eller inte att fokusera på olika perspektiv under LVU-utredningen.

Vuxnas föreställningar om barn och hur de bör bemötas och därefter behandlas är något väsentligt för de villkor som barn får i sina liv (Qvarsell, 2003:106). Socialsekreterarnas sätt att bemöta barn och positionera dem i relation till sig själva kan alltså komma att påverka de villkor som barnen har i en utredning. Ett antagande som även stöds av Ponnert (2018). Ponnert (2018:195) menar att socialsekreterarens bedömning och därav tolkning av barnen och barnens behov kommer att vara avgörande för den eventuella insats som barn sedan kommer att få eller inte. För att minska distansering mellan sig och barnen påtalade flera av respondenterna om vikten av att beakta barns perspektiv. Nedan följer en respondents uttalande.

Barns perspektiv är ju att sätta barnet i centrum. Det är barnet som ska kunna föra sin talan i den mån de kan utifrån sin ålder och mognad. Och det är väldigt olika (...) Men samtidigt så är det ju barnet det handlar om (...). Barns perspektiv är prio 1, och barnperspektivet ska stödja det perspektivet. Det är barnet först och sen den vuxnas input i det som ska lösas och att det är barnet först tänker jag. (Respondent 5)

Respondenten uppger ovan att hens syn på barns perspektiv är att sätta barnet i centrum. Barns perspektiv syftar till barnets egna uppfattningar och erfarenheter (Sommer, 2011:48f). För att möjliggöra detta menar respondenten att det är viktigt att barn därför får möjligheten till att komma till tals. Barnperspektivet riktar istället de vuxnas uppmärksamhet mot en förståelse för barns egen erfarenhetsvärld (Sommer & Pramling Samuelsson, 2011:234). Trots att barnperspektivet bringar möjligheten till att få en insyn i barns erfarenhetsvärld, så menar dock Sommer och Pramling Samuelsson (2011:234) att denna insyn alltid kommer att representera de vuxnas objektifiering av barn. En tolkning utifrån detta kopplat till respondentens citat ovan, är att barnen i respondentens uttalande både återigen objektifieras och ses som en egen aktör med ett eget perspektiv. Barn betraktas relation till deras ålder och mognad, men att respondenten ändå strävar efter att barnens perspektiv skall komma i första hand. Exempelvis genom att säga att barnens perspektiv är första prioriteringen och att barnperspektivet skall stödja detta.

Ovanstående antagande kan även stödjas utifrån Halldéns (2003) resonemang. Halldén (2003:13) hävdar för att ett barnperspektiv alltid måste innehålla ett barns perspektiv. Vuxna måste först skapa möjligheten för att barn skall kunna ge sitt perspektiv för att vidare kunna tolka detta och sålunda anta ett barnperspektiv (ibid.). Mot ett sådant argument kan barns perspektiv alltså förstås som en nödvändighet för att överhuvudtaget kunna erhålla ett barnperspektiv. Av den anledningen kan det följaktligen tolkas som att möjligheten för att barn skall få komma till tals som respondenten ovan uttrycker det, blir av stor vikt. Om barn får möjligheten att yttra sig och ge sitt perspektiv samt har första prioritering, så kan socialsekreterarna anta ett barnperspektiv som vidare skulle kunna tolkas som främjande för LVU-utredningen.

Om den professionelle i mötet med barn tillåter dem att tala så öppet som möjligt, och skapar förutsättningar för detta, så menar Socialstyrelsen (2018:55f) att detta signalerar ett budskap till barnet att den vuxne bryr sig, lyssnar på barnet och tar även barnet på allvar. Ett sådant bemötande kan främja barnets känsla av att förstå sitt sammanhang och deras vilja till att vara delaktiga i samtalet (ibid.). Detta kan kopplas till denna studiens empiri då flera av respondenterna uppgav att en viktig aspekt för att möjliggöra barns perspektiv är att signalera att barnen får framföra sina åsikter och att dessa skall värderas av dem som barnens socialsekreterare. Nedan följer hur en respondent tänkte kring detta.

Det handlar om att jag som jobbar med det här, att vara en person som visar på att det är helt okej att tala om vad man vill, visa att jag är här och tar emot er. Framförallt att vi gör nånting med det.

För att annars, det har ju också varit så sen tidigare att man tar emot LVU information från barnen och sen ”ah då var det de då” för att jag ska kunna skriva det i min utredning. Men också då vad gör jag av med den här informationen? Att visa att jag gör nånting med det, jag tar inte bara emot den, utan att jag hanterar det, vad det nu kan vara. (Respondent 2)

Respondenten uttrycker att det för hen är viktigt att skapa forum där barn kan få uttrycka sig och se sina perspektiv samt att hen i rollen som socialsekreterare “gör någonting med det”. Information som av barn kan framkomma i samtal mellan barn och socialsekreterare kan vara helt avgörande för barnets skydd eller val av insatser (Socialstyrelsen, 2018:53). Att respondenten därmed dels försöker ha en öppenhet gentemot barnen samt visa hänsyn till det barnen säger kan alltså vara avgörande i vad barnen i fråga sedan kan komma att få för skydd eller insatser. Vikten av detta kan sättas i relation till Qvarsells (2003) argumentation om konsekvenserna vid uteblivandet av barns perspektiv. Författaren påstår att vuxnas föreställningar om barns tänkta behov kan komma i konflikt med barns rätt till att få säga sin mening eller ge sin uppfattning om en situation (Ibid:103). Om vuxna inte ger barn möjligheten till att få ge sina perspektiv kan en tolkning följaktligen vara att nekas något som de har rätt till.

5.4 Att ha samtal med barn

I den sociala barnvården är det socialsekreterarnas uppgift att undersöka levnadsvillkoren och förutsättningarna för de barn som blir aktuella hos socialtjänsten (Höjer & Höjer, 2019:66). För att undersöka barns levnadsvillkor, om barn eventuellt far illa samt deras åsikter och upplevelser i frågan så krävs det att berörd profession, som socialsekreterare, har samtal med barnet i fråga (Socialstyrelsen, 2018:9). För samtliga av denna studiens respondenter innebar detta samtal i form av barnsamtal. Barnsamtalens syfte beskrevs som själva samtalet inom vilket socialsekreterare utreder och undersöker kring barnens situationer. En respondent ger nedan sin beskrivning av barnsamtal.

Barnsamtal är något som vi alltid har och det kan man göra på lite olika sätt. Oftast sitter man bara och pratar och ställer frågor, och det kan man ju göra utifrån barnets ålder. Det finns ju material framtaget och grejer som vi kan ha till det (...) Man försöker hitta miljöer där barnet känner sig så tryggt som möjligt. (...) Liksom i samråd med barnet då och vårdnadshavare så försöker man hitta ställen att prata och göra observationer där man känner att barnet är tryggt. (Respondent 1)

Det respondenten berättar är att barnsamtal kan ske på olika vis, men att oavsett så är en viktig del att hitta en miljö att ha samtalen i där barnen känner sig bekväma. Om inte annat uppfattas som att de känner sig bekväma. Enligt Rasmusson (2006:19) erhåller socialsekreterare i sin profession ett dubbelt uppdrag. De förväntas nämligen att både utöva en social kontroll och samtidigt erbjuda stöd och behandlingsinsatser gentemot sina klienter (ibid.). Antagandet kopplas till respondentens uttalande på så vis att det ligger i respondentens uppgift att utreda barnets förhållanden och samtidigt kunna erbjuda stöd. Rasmusson (2006:19) hävdar även att socialsekreterarnas dubbla uppdrag inom ramen för den sociala barnvården kan begränsa deras möjligheter för att kunna möta barn på en jämlik basis. Utifrån detta är en tolkning att respondentens betoning av att anpassa samtalsmiljön efter barnets preferenser är ett sätt för att jämna ut maktförhållandet dem emellan. Samtalets utformning och samtalsmiljön behöver alltså anpassas efter barnen.

Att träffa barnen och ha samtal med dem var något som samtliga respondenter underströk som viktigt. Det kunde bland annat beskrivas som en del av deras rätt till delaktighet eller att det var ett sätt för barnen att kontinuerligt bli uppdaterade om utredningsprocessen. Somliga berättade att barnsamtalen kunde fungera som ett sätt för respondenterna att kunna skapa en relation mellan dem och barnen. En respondent menade att början av kontakten mellan socialsekreterare och barnen de möter behöver utgå från ”att visa att fokus är på barnet. Att man ger barnen utrymme så att de får känna sig viktiga, att det handlar om dem” (Respondent 4). En vuxen som skapar förutsättningar för barn att få utveckla sina relationer och socialt samspel kan gynna barnets förutsättning för att känna tillit (Halldén, 2007:37). Barns förutsättningar för att känna tillit kan alltså främjas i relationsskapande. Respondentens uttalande om att ge barn utrymme i samtal och få dem att känna sig viktiga tolkas av denna studiens författare som främjande för barnen genom respondentens försök till att skapa en relation dem emellan.

Relationen mellan vuxna och barn är utifrån den barndomssociologiska teorin av ett intresse att betrakta, då både barn och vuxna ses som sociala aktörer som utvecklas genom relationer och samspel (Ibid:36). Genom att skapa en miljö som känns tryggt för barnet kan det sålunda tolkas som att både Respondent 1 och 4 möjliggör en tillvaro där ett mer jämlikt socialt samspel kan äga rum mellan dem och barnen. Ur ett barndomssociologiskt perspektiv beaktas barn som sociala och aktiva aktörer, men dock endast med hjälp av andra människor som skapar förutsättningen för barn att kunna åta ett socialt samspel (Halldén, 2007:37). Vuxna har därav ansvaret för att upprätthålla relationen och i den kunna läsa barns behov, och där det följaktligen pågår ett samspel där bägge parter är beroende av varandra (ibid.). Ett

resonemang som visar på vikten av socialsekreterare skapar miljöer och forum för barn att uttrycka sig i enlighet till det som respondenterna uttryckte. En annan respondent förde ett resonemang liknande detta, men tog det vidare och pratade även om då det blir en brist på barnsamtal.

Alla socialtjänster tänker jag behöver bli bättre på att träffa barnen. Det som jag upplever är att, det ibland kan (...) Att man tänker att, men att det inte läggs lika mycket fokus på att, skapa det här forumet eller det hära, se till att träffa de här barnen en gång eller i vissa ärenden sker det ju faktiskt inte en enda gång så, så att jag skulle säga att... Det är inte alltid helt enkelt men att jag, jag har blivit mer att ... det finns större medvetenhet i att de inte tidigare har kommit till tals på det sättet då, som vi försöker se till att de gör nu. (Respondent 2)

Ur detta resonemang kan det utläsas att respondenten anser att alla socialtjänster borde bli bättre på att se till så att de träffar barnen. Att det enligt respondenten inte alltid läggs fokus på att socialsekreterare skall träffa barnen i person för att sålunda kunna ge dem möjligheten att komma till tals. Denna studiens författare menar att ett sådant tillvägagångssätt kan tolkas som en negativ inverkan på barnens möjlighet till delaktighet. Heimer m.fl. (2018:322) menar att vid brist på barns delaktighet eller möjligheten till att få vara delaktig under en utredning finns risken att barn istället hamnar i en utsatt position. Om barn inte får möjligheten till vara delaktiga blir maktfördelningen mellan barn och vuxna ännu ojämna (ibid.). Risken blir då att barnen istället bli lämnade i en sårbar position där de varken vet vad som händer, kommer att hända eller hur de skall hantera sitt sammanhang (Heimer m.fl., 2018:322). En tolkning utifrån detta blir att respondentens önskar att främja barnens positionering i utredningen och deras rätt till att få komma till tals.

Heimer m.fl. (2018:322) menar att för få eller enstaka möten mellan socialsekreterare och barn de utreder riskerar att leda till en alltför övergripande och generell återspeglings av barnet och barnets åsikter. Ett resonemang som återspeglades i vissa av respondenternas intervjuer. Att respondenterna inte upplevde sig ha haft tillräckligt många barnsamtal med barn för att kunna få en mer fördjupad och inte så generell bild av barnen och deras situationer. En respondent såg tillbaka på tidigare utredningar och menade att hen "önskar att man hade ännu mer tid med barnen. Alltså det verkligen fanns den tiden som behövdes för att barn ska känna ett så stort förtroende att de vill berätta" (Respondent 6). Respondenten uppger att tiden är ett problem. Liknande reflektion gjordes av Respondent 2 och som utvecklade sitt eget antagande kring varför det ibland inte görs fler barnsamtal.

Vi går framåt hela tiden absolut i det här att göra barn delaktiga, men tycker också att det finns en viss eller det är fortfarande obehagligt. Eller inte obehagligt men det är fortfarande obekvämt för många [socialsekreterare] att hålla vissa barnsamtal och det är olika. Det kräver att mer att prata med barnen än att tex närma sig föräldrar och prata med dem om barnen... Vi är på god väg men jag tycker att vi ändå har en bit kvar och att... det fortfarande finns en sån här allmän känsla av att det är obekvämt med barnsamtal och svårt. Vi behöver mer utrymme kring det (...) Men vi behöver ju också själva personligt i yrkesrollen jobba med att våga, att våga fråga barnen. De vet mer än vad vi tror och det skulle jag vilja lägga till. Det är en bit kvar i praktiken ute i verksamheten att ha tid till samtal.
(Respondent 2)

Det respondenten berättar är hen tror att vissa socialsekreterare inte är bekväma med att hålla vissa barnsamtal. Att det behövs mer utrymme för att jobba med barnsamtal samt att det är mer tidskrävande. Trots att socialsekreterare i den sociala barnavården förväntas att ha samtal med barn och därav göra dem delaktiga i utredningar, så menar Koshier och Ben-Arieh (2020:295f) att detta inte alltid prioriteras. En slutsats som författarna drar från sin studie är att somliga socialsekreterare inte är bekväma med att prata med barn eller inte anser sig ha kunskapen för att göra det på ett adekvat sätt (Ibid:301f). Ett resultat som kan kopplas samman med Respondent 2 uttalande. Att osäkerhet inför samtal med barn kan leda till att barnsamtalen inte prioriteras. Antagandet kan enligt denna studiens författare knytas ihop till barnperspektivet och vidare förstås ytterligare i relation till barndomssociologin.

Barnperspektivet kan förstås som den vuxnes avläsning av barns uttryck och erfarenheter som sedan genererar i den vuxnes uppfattning av barns behov (Hundeide, 2011:146). Qvarsell (2003:105) menar att professioner som arbetar med barn ofta är präglade av generella kunskaper och föreställningar om barn. I relation till respondentens uttalande tolkas det som att socialsekreterare som inte aktivt arbetar för att ha barnsamtal anser att det räcker med ett barnperspektiv, alltså de vuxnas uppfattning av barnet, för att kunna fortsätta utredningsprocessen där ett möte med barnen inte är nödvändigt. Att barnsamtal är svårt och därav anser de att det är tillräckligt med deras egen uppfattning av barnet i fråga. Även om de inte träffas för ett samtal. Återigen blir därmed vuxnas tolkningsföreträdare relevant.

Enligt barndomssociologin positionerar sig vuxna i regel i en högre maktordning gentemot barn genom att åberopa att de som äldre har mer kunskap om barnen än barnen själva (Qvotrup, 2014:112f). Qvotrup (2014:119) menar att barn allt för ofta marginaliseras i det sociala arbetet eftersom de främst ses som en del av ett större sammanhang än enskilda aktörer. Ett synsätt som Qvotrup (2014:119) menar är problematiskt då det ökar risken för att barn inte kan förhandla om sin position i sammanhanget, utan förblir i en beroendeställning

gentemot vuxnas bestämmande. Mot ett sådant resonemang kan det argumenteras för att barn alltså riskerar att exkluderas från sin utredning, sitt eget sammanhang, om de inte får möjligheten till att via exempelvis barnsamtal samtala med sin socialsekreterare.

I barndomssociologiska termer kan "barns behov" förstås som ett resultat av vuxnas samlade och generella föreställningar vad barn i sammanhanget antas behöva (James & Prout, 2014:263f). I förhållande till Respondent 2 uttalande kan det med James & Prouts (2014) sistnämnda resonemang tolkas som att socialsekreterare som avstår från barnsamtal redan antar sig ha tillräckligt med kunskap om barnens behov. Att de generellt sett vet vad barn som blir föremål för en LVU-utredning behöver även om barnen själva inte får uttrycka detta. I ett sådant anseende kan det bli mer fokus på ett barnperspektiv än ett barns perspektiv, och var något som följande respondent reflekterade kring.

...Jag tror ju mer att om man bara såhär kollar... om jag försöker ha en utredning framför mig såhär en utredning på 15 sidor, alltså eller en LVU utredning som jag har gjort då om jämför med textmassan som är när vuxna pratar om barn, i relation till där barnet faktisk har, där barnets röst hörs, så är det ju större procentandel som är barnperspektiv än barnets perspektiv. (Respondent 1)

Det respondenten berättar är att hens upplevelse är att barnperspektivet, alltså vuxna som uttrycker sig om och tolkar barn, ges mer utrymme i en LVU-utredning än barnens egna perspektiv. En tolkning utifrån detta blir att barns perspektiv inte beaktas tillräckligt, och som skulle kunna leda till en allt för generell uppfattning av barnen. Generella uppfattningar om barn och barns perspektiv kan leda till att de av vuxna förblir kategoriserade som becoming till att bli vuxna (Ibid:38ff.). Qvotrup (2014:119f) framför att risken med ett sådant synsätt är att vuxna i det sociala arbetet fastnar i ett tankesätt som styrs av föreställningen av att det som är bäst på ett större generellt plan för barn accepteras som det bästa för barnet. Om barn alltid beaktas som blivande vuxna finns risken att de marginaliseras i sitt nuvarande aktörskap (ibid.). Kopplat till ovanstående respondents uttalande kan det tolkas som att barnen som beings inte värderas lika högt. Ett antal av respondenterna uttryckte att även om barn inte har möjligheten till att få komma till tals lika mycket som de önskat, av bristen på barnsamtal eller förmågan att uttrycka sig, så var det ändå viktigt att ta till sig det som barn säger. Flera av respondenterna berättade att oavsett vad barnet uttrycker så var det för dem viktigt i utredningen att återge och belysa det som barn uttrycker. En respondent berättar.

Det är ändå barnet som man behöver ha med sig, säger barnet någonting är det vi [socialsekreterare] behöver lyssna på. Säger något annat barn någonting måste vi lyssna på det. Vi

måste hela tiden väga i bedömningar från och till. Sen är det ändå viktigt att ha med sig det, vi behöver göra en samlad bedömning och det gör vi ju i alla våra ärenden. Men det är ändå barnet vi behöver lyssna till tycker jag. (Respondent 5)

I ovanstående berättar respondenten att det är viktigt att ha med sig barnen och det de säger. Respondenten poängterar att det är viktigt och att det är barnen som de som socialsekreterare skall lyssna till, även om de vid en LVU-utredning gör samlade bedömningar. Respondentens sätt att tala om vikten av att barn blir lyssnade på för att kunna återge sina perspektiv tolkas som ett tecken på att barn i detta sammanhanget beaktas som aktörer. En individ som beaktas som en aktör innebär att denne har en möjlighet till att kunna påverka sin omgivning och sålunda erhålla en egen agenda (Sommer, 2011:64). Sommer (2011:64) menar att en sådan syn på barn där de istället beaktas som subjekt än som objekt kan tvinga in vuxna individer till att försöka förstå barnets värld. Dock med förbehållningen att barnen är i fokus (ibid.), något som denna studiens författare menar ligger i enlighet med som respondenten uttrycker. Respondentens uttalande tolkas som ett beaktande av barn som being snarare än becoming. Genom det barndomssociologiska perspektivet förespråkas det att barn ses som beings med egna unika erfarenheter snarare än passiva becoming (Sommer, 2011:62). Halldén (2007:176) menar att den barndomssociologiska synen på barn som being minskar distanseringen mellan vuxna och barn. Mot detta skulle respondentens uttryck vidare kunna tolkas som att genom att beakta barnen som aktörer, och därmed måna om deras perspektiv, så möjliggör respondenten för barnen att ta mer plats. Mer plats som i sin tur kan leda till en mer jämlik basis mellan barnen som blir föremål för LVU-utredningar och den som utreder.

6. Slutdiskussion och slutsatser

Syftet med studien var att undersöka hur ett urval av socialsekreterare upplever sig göra barn delaktiga och beakta barns perspektiv i LVU-utredningar som berör barn under 15 år. För att undersöka detta har studien utgått från två frågeställningar och som i följande kapitel kommer att diskuteras och vars slutsatser kommer att presenteras under respektive avsnitt.

Avslutningsvis följer ett avsnitt med *förslag till framtida forskning och avslutande ord*.

6.1 Första frågeställningen

Studiens första frågeställning löd: Hur upplever sig socialsekreterarna gå tillväga för att göra barn delaktiga i utredningsprocesserna? Utifrån analysen argumenterar denna studiens författare för att den enskilde socialsekreteraren har ett stort eget ansvar när det kommer till

att göra barn delaktiga. Larsson och Hultman (2019:92) har i sin forskning presenterat att det råder ett stort tolkningsutrymme i delaktighetsbegreppet i den sociala barnvården, och att begreppet kan komma att tillmätas olika mycket vikt beroende på den enskilde socialsekreteraren. En tolkning av analysen är att samtliga av respondenterna har påvisat ett stort engagemang i att vilja göra barn delaktiga utifrån att de många gånger betonat att det är *barnens* utredningar, ingen annans. I respondenternas arbete för att göra barn delaktiga så betonades vikten av att förse barnen med information anpassat efter dem. Författarna av denna studien menar att detta ligger i linje med barns rättigheter som framhålls i FN:s barnkonvention. Det vill säga att barn har rätt till delaktighet (UNICEF, 2018:120), och likaså rätt till att få relevant information om situationer som berör dem (Ibid:18). Swärd och Hugander Juhlin (2019:17) hävdar fortsättningsvis att barn behöver få information i den utsträckning att de själva får tillräckligt med förståelse så att de kan bilda sig egna åsikter om det som berör dem. Ett resonemang som tolkas som enhetligt med det som framkommit i analysen, då respondenterna menade att tillvägagångssättet med att förse barnen med information var ett sätt att göra dem delaktiga genom att få dem införstådda i sammanhanget kring LVU-utredningen. Respondenternas strävan efter att göra barnen införstådda i sammanhanget har utifrån en barndomssociologisk utgångspunkt tolkats som att de ämnar synliggöra barnen och låta dem ta plats.

Nordenfors (2010:12) skriver att barn behöver bjudas in av vuxna och få ta plats i annars vuxendominerande arenor för att kunna bli delaktiga. Burger (2018:73) framför att barn behöver uppmuntras av vuxna till delaktighet och bli bemötta av vuxna som lyssnar och tar dem på allvar, och Hundeide (2011:145f) menar att vuxna måste anpassa sig i sitt bemötande för att möjliggöra så att barnen kan få ta plats i sammanhanget. En tolkning är att dessa tre resonemang kan kopplas till det som framkommit i analysen. För att kunna göra barn delaktiga betonade samtliga respondenter vikten av att ha barnsamtal med barnen. Ett antal av respondenterna uttryckte att socialsekreterarna i mötet med barn aktivt måste arbeta med att släppa in dem i sammanhanget, ”se dem”, och låta dem komma till tals samt visa att de som vuxna lyssnade på barnen. Tolkningen blir att barnen görs delaktiga genom att bjudas in till samtal där socialsekreterarna kan se dem och lyssna på dem i en annars vuxendominerad arena.

I analysen har respondenterna uttryckt att barn alltid skall göras delaktiga, men att deras möjlighet till delaktighet kan komma att påverkas av deras ålder och mognad. Inom barndomssociologin förespråkas förståelsen av att barn bör beaktas som egna aktiva aktörer (James & Prout, 2014:16f). Dock påpekar Rasmusson (2006:18f) att barn ofta ses som objekt

snarare än aktörer. Barndomssociologin uppmärksammar att vuxna i regel erhåller en högre maktposition än barn och att barn bemöts och behandlas beroende på sin ålder (Qvotrup, 2014:112ff.). Utifrån dessa aspekter har det analyserats kring att barn generellt sett beaktas av respondenterna som aktiva aktörer. Deras ålder och mognad kan dock komma att påverka huruvida de gör delaktiga. Studiens författare menar att omsorgs-och delaktighetsperspektivet i relation till detta har bidragit till att belysa att barn inte nödvändigtvis måste ses som antingen objekt eller aktörer. I analysen har det redogjorts för att respondenterna arbetar för att göra barnen, som ses som aktiva aktörer, delaktiga utifrån olika medel som är anpassat efter deras ålder. Tolkningen blir att barnen betraktas som objekt utifrån sin ålder och sitt behov av omsorg, men även som att barnen beaktas som aktörer som skall göras delaktiga.

Den ovanstående diskussionen om analysen i förhållande till studiens första frågeställning leder sålunda fram till tre slutsatser. Sammanfattningsvis argumenterar denna studiens författare för slutsatserna gällande den första frågeställningen blir: att kommunikering av information, att aktivt ha barnsamtal samt att anpassa sitt tillmötesgående efter barnens ålder och mognad är olika tillvägagångssätt som socialsekreterarna upplever sig använda för att göra barn delaktiga i utredningsprocesserna.

6.2 Andra frågeställningen

Studios andra frågeställning var: Hur upplever sig socialsekreterarna beakta barns perspektiv under utredningsprocesserna? Författarna av denna studien har utifrån analysen tolkat det som en övergripande del av respondenterna förespråkade att den enskilde socialsekreteraren alltid måste ge barn återkommande möjligheter till att få uttrycka sig. Återigen betonas alltså vikten av att socialsekreterare träffar barn och har samtal med dem. Kosher och Ben-Arieh (2020:295f) påstår att samtal med barn inte alltid prioriteras på grund av att socialsekreterare exempelvis inte känner sig bekväma eller inte anser sig ha kunskapen för att ha barnsamtal på ett adekvat sätt. Flera av respondenterna kände igen detta. I analysen har det framgått att dessa följaktligen anser att det ibland inte genomförs tillräckligt många barnsamtal. En tolkning som denna studiens författare har gjort av analysen är att bristen av barnsamtal kan tolkas som ett möjligt hinder för socialsekreterare att kunna få fram barnens åsikter och perspektiv. Heimer m.fl. (2018:322) menar att barn som i en utredning inte görs delaktiga eller får komma till tals kan hamna i en ännu mera utsatt situation. Ett antagande som via det barndomssociologiska perspektivet kunde förstås utifrån att återigen påpeka vuxnas

tolkningsföretråde gällande barn, men även den makt som vuxna besitter i förhållande till barn.

Om barn inte får komma till tals har det i analysen argumenterats för att barnperspektivet därav riskerar att ta över barnens perspektiv. Barnperspektivet kan förstås som vuxnas föreställningar och tolkningar av barns perspektiv (Sommer, 2011:48f). Vuxnas föreställningar om barn kan vidare komma att påverka barnens villkor för hur de får positionera sig och deras möjligheter till att få framföra sina perspektiv (Qvotrup, 2014:112ff.). I LVU-utredningar är barn under 15 år dessutom i behov av vuxna som företräder dem och kan återge deras synpunkter, åsikter och perspektiv (Socialstyrelsen, 2020:44). En tolkning utifrån dessa resonemang är att maktobalansen mellan barn och vuxna blir extra påtaglig vid LVU-utredningar. För att jämna ut detta maktförhållande görs sålunda tolkningen att tiden till samtal blir av extra vikt. Ett argument utifrån att det endast är i mötet med socialsekreteraren som barnen får en chans att kunna påverka genom att göra sin röst hörd och få den lyssnad på.

I analysen har det framgått att samtliga av respondenterna är måna om att barn alltid skall få återge sina perspektiv oavsett hur de gör det eller i vilken utsträckning de gör det. Det har även påpekats att barnen har rätt att få uttrycka sig och att det skall tillmätas betydelse. Inom barndomssociologin tolkas barns perspektiv ofta som barns egna uppfattningar och erfarenheter (Sommer, 2011:48f). Swärd (2020:44) är en av forskarna som bland annat argumenterat för att barn dels har rätten att få uttrycka sig och dels att socialsekreterare skall lyssna på det som barnen har att säga. Hollander (2005:49) har likaså påpekat att barn måste få kunna påverka de beslut som socialtjänsten tar. I analysen har dessa argument kommit i uttryck genom respondenternas uttalande om att socialsekreterare måste anpassa sig efter barnen, erhålla ett öppet bemötande där de visar att de bryr sig om barnen, lyssnar på dem, och att de ämnar göra något av det som barnen uttrycker. En tolkning blir att respondenterna anser att barnens åsikter är viktiga och att de är varande i ett här och nu. Genom att respondenterna frekvent har argumenterat för detta, är en tolkning av detta blivit att de därav ser barnen som beings snarare än becoming. Det tolkas alltså som att respondenterna ser barnen som egna sociala beings. Halldén (2007:37) skriver att barn är sociala varelser men endast med hjälp av andra människor, och det är därför upp till vuxna att aktivt vara den som har ansvaret för att barn får möjligheten till att få vara så delaktiga som de kan. Argumentet blir därmed att barn måste bjudas in till delaktighet av sina socialsekreterare för att vidare kunna få hjälp med att få sina röster hörda.

Ovanstående diskussion kring analysen har resulterat i att studiens författare ämnar presentera tre slutsatser gällande den andra frågeställningen. Slutsatserna är att socialsekreterarna upplever sig beakta barns perspektiv under utredningsprocesserna genom att: ha samtal med barnen där barnen lov får uttrycka sig, lyssna till det barnen har att säga, och visa att de ämnar göra något av det som barnen uttrycker.

6.3 Förslag till framtida forskning och avslutande ord

I studiens analysarbete har det framkommit teman som till följd av uppsatsens begränsning gällande antal ord inte kunnat fördjupas ytterligare i denna studien. Det rörde sig bland annat om när respondenterna uttryckte olika önskemål om mer tid till barnsamtal, mer utbildningar kring barnsamtal och mer material som är anpassat efter små barn. Trots att detta inte berörts vidare i denna studien menar dess författare att det är intresseområden som kan komma att påverka barns delaktighet och deras möjlighet till att få framföra sitt perspektiv. En annan sak som diskuterades men som inte fördjupas var den praktiska tillämpningen av FN:s barnkonvention som blev svensk lag i januari 2020. Genom analysen tolkades det som att det rådde skilda meningarna om dess påverkan i det praktiska sociala arbetet. Ett antal respondenter uttryckte att de önskar tydligare riktlinjer vid tillämpningen av barnkonventionen som svensk lag. Andra menade dock att de upplevde att de redan innan konventionen blev svensk lag arbetade i enlighet med denna. Utifrån detta anser denna studiens författare att det därför kan vara av relevans att vidare utforska barnkonventionens praktiska tillämpning i den sociala barnvården.

Som avslutning kan det även vara nämnvärt att poängtera att denna studien har riktat sig till hur socialsekreterare upplever sig göra barn delaktiga och beakta deras perspektiv, och därför har följaktligen deras tillvägagångssätt i det praktiska arbetet ej granskats. Med det sagt kan det inte i denna studien klargöras hur barn i praktiken faktiskt görs delaktiga eller hur deras perspektiv beaktas av dess respondenter. Något som denna studiens författare menar kan vara av relevans att undersöka i framtida studier: hur barn bör göras delaktiga och hur deras perspektiv beaktas enligt ledande dokument och riktlinjer, och huruvida det faktiskt görs i det praktiska sociala arbetet.

Litteratur- och källförteckning

Andersson, Gunvor., Höjer, Ingrid., Sallnäs, Marie., & Sjöblom, Yvonne. (2019).
Introduktion. I Gunvor. Andersson, Ingrid. Höjer, Marie. Sallnäs, & Yvonne. Sjöblom (Red.),
När samhället träder in: Barn, föräldrar och social barnavård (s.17-22). Lund:
Studentlitteratur.

Andersson, Gunvor. (2019). Om yngre barn i socialt arbete. I Gunvor. Andersson, Ingrid.
Höjer, Marie. Sallnäs, & Yvonne. Sjöblom (Red.), *När samhället träder in: Barn, föräldrar
och social barnavård* (s.105-132). Lund: Studentlitteratur.

Alexandersson, Kristina. (2016). *Källkritik på internet. IIS internetguide, nr 25. 2016*, version
2.0. Hämtad 2020-10-20: <https://internetstiftelsen.se/docs/Kallkritik-pa-Internet.pdf>

Alexius, Katarina., & Hollander, Anna. (2014). Barns behov och vilja vid tvångsvård till följd
av omsorgsbrist. I Ann-Christin. Cederborg, & Wiweka. Warnling-Nerrep (Red.), *Barnrätt: en
antologi* (s. 21-38). Stockholm: Norstedts Juridik.

Bryman, Alan. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber

Burger, Kaspar. (2018). The subjective importance of children's participation
rights: A discrimination perspective. *American Journal of Orthopsychiatry. Vol. 89, No. 1*, pp.
65–76.

Börjesson, Bengt., & Börjesson, Matias. (2015). *Förstå socialt arbete*. Stockholm: Liber.

Dahlgren, Lisa., & Patel Seropian, Sandra. (2020). Förord. I Susann. Swärd (Red.),
Barnkonventionen i praktisk tillämpning: Handbok för socialtjänsten (s.19-23). Stockholm:
Norstedts Juridik.

Fernqvist, Stina., Flinkfeldt, Marie., Näsman, Elisabet., & Ponton von Gerber, Christina.
(2020). *Barnfattigdom: Barnfamiljers och professionellas perspektiv*. Malmö: Gleerups
Utbildning.

Halldén, Gunilla. (2007). Barndomssociologi och möjligheten av ett psykosocialt perspektiv. I Gunilla. Halldén (Red.), *Den moderna barndomen och barns vardagsliv* (s. 25-40). Stockholm: Carlssons Bokförlag AB.

Halldén, Gunilla. (2007). Omsorgsbegreppet och bilden av barnet. I Gunilla. Halldén (Red.), *Den moderna barndomen och barns vardagsliv* (s. 60-80). Stockholm: Carlssons Bokförlag AB.

Halldén, Gunilla. (2007). En institutionaliserad barndom eller rum för relationer. I Gunilla. Halldén (Red.), *Den moderna barndomen och barns vardagsliv* (s. 164-173). Stockholm: Carlssons Bokförlag AB.

Halldén, Gunilla. (2007). Barndomens innebörder och barndomens metaforik. I Gunilla. Halldén (Red.), *Den moderna barndomen och barns vardagsliv* (s.174-186). Stockholm: Carlssons Bokförlag AB.

Halldén, Gunilla. (2003). Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp. *Pedagogisk Forskning i Sverige. Vol.8 (1-2)*, pp 13-23.

Hollander, Anna. (2005). Lagens konstruktion underlättar inte tolkningen av barnets bästa. *Socionomen. Nr 4*, pp. 44-49

Hundeide, Karsten. (2011). Ett barnperspektiv på det praktiska arbetet inom barnomsorgen. I Dion. Sommer, Ingrid. Parmling Samuelsson, & Karsten Hundeide (Red.), *Barnperspektiv och barns perspektiv i teori och praktik* (s.109-169). Stockholm: Liber.

Höjer, Ingrid., & Höjer, Staffan. (2019). De professionella i den sociala barnvården. I Gunvor. Andersson, Ingrid. Höjer, Marie. Sallnäs, & Yvonne. Sjöblom (Red.), *När samhället träder in: Barn, föräldrar och social barnvård* (s.63-81). Lund: Studentlitteratur.

James, Allison., & Prout, Alan. (2015). Preface. I Allison. James, & Alan. Prout (Red.), *Constructing and Reconstructing Childhood: Contemporary issues in the sociological study of childhood* (s.11-15). London: Taylor and Francis Ltd.

James, Allison., & Prout, Alan. (2015). A new paradigm for the sociology of childhood?: Provenance, promise and problems. I Allison. James, & Alan. Prout (Red.), *Constructing and Reconstructing Childhood: Contemporary issues in the sociological study of childhood* (s.33-58). London: Taylor and Francis Ltd.

James, Allison., & Prout, Alan. (2015). Re-presenting childhood: Time and transition in the study of childhood. I Allison. James, & Alan. Prout (Red.), *Constructing and Reconstructing Childhood: Contemporary issues in the sociological study of childhood* (s.261-281). London: Taylor and Francis Ltd.

Jacobsen, Dag-Ingvar. (2012). *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

James, Allison., & Prout, Alan. (1997). Introduction. I Allison. James, & Alan. Prout (Red.), *Constructing and Reconstructing Childhood: Contemporary issues in the sociological study of childhood* (s.1-6). London: RoutledgeFalmer.

Kalman, Hildur., & Lövgren, Veronica. (2019). Etik i forskning och etiska dilemman. I Hildur. Kalman, & Veronica. Lövgren (Red.), *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet* (s.9-22). Malmö: Gleerups.

Kosher, Hanita., & Ben-Arieh, Asher. (2020). Social workers' perceptions of children's right to participation. *Child and Family Social Work*, 25 (2), pp. 294-303.

Kvale, Steinar., & Brinkmann, Svend. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Kvale, Steinar., & Brinkmann, Svend. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Larsson, Monica., & Hultman, Elin. (2019). Barns rätt till delaktighet vid beslutsprocesser inom den sociala barnvården: Vad betyder barnkonventionen och den rättsliga utformningen för tillämpningen i praktiken? *Barn 37 (3-4)*, pp. 85-101.

Leviner, Pernilla. (2017). Samtyckeskonstruktionen i LVU - en analys av gränsdragningen mellan frivillighet och tvång, grundantaganden om människans autonomi samt barns begränsade självbestämmanderätt. I Pernilla. Leviner, & Tommy. Lundström (Red.), *Tvångsvård av barn och unga: rättigheter, utmaningar och gränzoner* (s.126-150). Stockholm: Wolters Kluwer.

Leviner, Pernilla., & Lundström, Tommy. (2017). Om tvångsomhändertagande av barn - en inledning. I Pernilla. Leviner, & Tommy. Lundström (Red.), *Tvångsvård av barn och unga: rättigheter, utmaningar och gränzoner* (s.19-42). Stockholm: Wolters Kluwer.

Lee, Nick. (2001). *Childhood and society: Growing Up in an Age of Uncertainty*. Maidenhead: Open University.

McMellon, Christina., & Tisdall, E Kay M. (2020). Children and Young People's Participation Rights: Looking Backwards and Moving Forwards. *International journal of children's rights* 28, pp. 157-182.

Nordenfors, Monica. (2010). *Delaktighet - på barns villkor?* Göteborg: Tryggare Mänskligare Göteborg.

Ponnert, Lina. (2018). Tvångsvård eller frivillig placering? Socialsekreterares resonemang om barns placering när en förälder utövat dödligt våld. *Socialvetenskaplig tidskrift, Vol.25(3-4)*, pp. 191-210.

Ponnert, Lina. (2017). LVU-utredningen - en barnvårdsutredning som andra och samtidigt en specifik utredningspraktik. I Pernilla. Leviner, & Tommy. Lundström (Red.), *Tvångsvård av barn och unga: Rättigheter, utmaningar och gränzoner* (s.174-198). Stockholm: Wolters Kluwer.

Qvortrup, Jens. (2014). A voice for children in statistical and social accounting: A plea for children's right to be heard. I Allison. James, & Alan. Prout (Red.), *Constructing and Reconstructing Childhood: Contemporary issues in the sociological study of childhood* (s.111-133). London: Taylor and Francis Ltd.

Qvarsell, Birgitta. (2003). Barns perspektiv och mänskliga rättigheter: Godhetsmaximering eller kunskapsbildning? *Pedagogisk Forskning i Sverige. Vol.8 (1-2)*, pp. 101-113.

Rasmusson, Bodil. (2006). *Barnperspektiv i den sociala barnvården. Forsknings och utvecklingsarbete inom ramen för projekt Kunskapsbaserad socialtjänst*. Socialhögskolan, Lunds Universitet. Hämtad 2020-10-2: <http://lup.lub.lu.se/record/533291>

Rennstam, Jens., & Wästerfors, David. (2015). *Från stoff till studie: om analysarbete i kvalitativ forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Singer, Anna. (2017). *Barns rätt*. Uppsala: Iustus.

Socialstyrelsen. (2020). LVU - Handbok för socialtjänsten. Hämtad 2020-10-20: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2020-3-6642.pdf>

Socialstyrelsen. (2018). *Att samtala med barn - Kunskapsstöd för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården*. Hämtad 2020-10-22: https://www.socialstyrelsen.se/_api/publication/huvuddokument/?artikelnummer=2018-11-14

Socialstyrelsen. (2015). *Bedöma barns mognad för delaktighet - Kunskapsstöd för socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt tandvården*. Hämtad: 2020-11-0: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2015-12-22.pdf>

Socialstyrelsen. (2015). *Utreda barn och unga - Handbok för socialtjänstens arbete enligt socialtjänstlagen*. Hämtad 2020-10-19: https://www.socialstyrelsen.se/_api/publication/huvuddokument/?artikelnummer=2015-1-9

Sommer, Dion. (2011). På spaning efter barnperspektivet och barns perspektiv i barndomssociologin. I Dion. Sommer, Ingrid. Parmling Samuelsson, & Karsten Hundeide (Red.), *Barnperspektiv och barns perspektiv i teori och praktik* (s.44-108). Stockholm: Liber.

Sommer, Dion., & Parmling Samuelsson, Ingrid. (2011). Introduktion: Barnperspektiv och barns perspektiv - den skandinaviska kontexten. I Dion. Sommer, Ingrid. Parmling Samuelsson, & Karsten Hundeide (Red.), *Barnperspektiv och barns perspektiv i teori och praktik* (s.17-43). Stockholm: Liber.

Sommer, Dion., & Parmling Samuelsson, Ingrid. (2011). Barnperspektiv och barns perspektiv i teori och praktik: Sammanfattning, diskussion och slutsats. I Dion. Sommer, Ingrid. Parmling Samuelsson, & Karsten Hundeide (Red.), *Barnperspektiv och barns perspektiv i teori och praktik* (s.233-261). Stockholm: Liber.

Swärd, Susann. (2020). *Barnkonventionen i praktisk tillämpning: Handbok för socialtjänsten*. Stockholm: Norstedts Juridik.

Swärd, Susann., & Hugander Juhlin, Marie. (2019). *Handbok för socialsekreterare – Om barnrättsperspektivet från förhandsbedömning till avslutad utredning*. Stockholm: UNICEF Sverige. Hämtad: 2020-11-13: <https://unicef.se/rapporter-och-publikationer/handbok-for-socialsekreterare>

UNICEF. (2018). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: UNICEF Sverige.

Wigzell, Olivia. (2020). Förord. I Socialstyrelsen (2020). *LVU - Handbok för socialtjänsten* (s. 3).

Svensk författningssamling (SFS)

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 1990:52. *Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga*. Stockholm: Socialdepartementet.

Bilaga 1

GÖTEBORGS UNIVERSITET INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

INFORMATIONSBLAD

Hej!

Vi heter Josefine Mazetti och Cornelia Nyman och vi studerar termin sex på socionomprogrammet på Göteborgs Universitet. Inom ramen för termin sex på socionomprogrammet skall vi genomföra en studie och skriva en kandidatuppsats. Syftet med vår studie är att belysa hur barn görs delaktiga och hur barns perspektiv beaktas i utredningsprocessen, som ligger till grund för beslutsfattandet gällande LVU utredningar, av barn under 15 år. Vi är även intresserade av hur socialsekreterare själva anser sig arbeta för detta samt vilka möjligheter de anser sig ha för ett sådant arbete. Du har därför blivit inbjuden att genom intervjuer delta i vår kvalitativa studie.

Innan du bestämmer dig för att delta i denna studien är det av stor vikt att du får en förståelse för varför studien genomförs och vilken innebörd den har. Därför är det relevant att läsa igenom detta informationsblad så att du kan ta ställning till om du vill delta eller ej.

Det kommer att vara samma standardfrågor till alla som blir intervjuade för att försöka få en så rättvis bild som möjligt av det arbete som ni bedriver.

Hur kommer intervjuerna att genomföras?

Utifrån den rådande situationen med Covid-19 kommer samtliga intervjuer att genomföras via digitala verktyg såsom telefon, zoom, skype, teams etc., utifrån vad som passar dig bäst. Vårt studieschema innebär dock en viss tidsbegränsning, och vi önskar därför om möjligt att genomföra intervjuerna under vecka 42 och 43. Tidsramen för intervjuerna förväntas vara på ca 45 minuter.

Varför har du blivit inbjuden att delta?

För att kunna genomföra vår studie söker vi socialsekreterare som arbetar med, och som har erfarenhet av utredningsprocessen som ligger till grund för beslutsfattandet gällande LVU utredningar av barn under 15 år. Till följd av detta är verksamheten inom vilken du är verksam vid och din befattning inom verksamheten av stor relevans för vår studie, och varför vi önskar ha kontakt med dig och bjuda in dig till att delta i vår studie.

Vad händer om jag bestämmer mig för att delta?

Om du vill delta i denna studien så kommer vi två studenter, Josefine och Cornelia, att ha en intervju tillsammans med dig. Under intervjun kommer vi att uppmuntra dig till att berätta om tillvägagångssätt för att göra barn delaktiga i utredningsprocessen vid LVU, och även be dig berätta om dina egna erfarenheter av beaktandet av barns perspektiv i en sådan process.

Behöver jag fylla i ett formulär för att delta i studien?

Ja, om du väljer att delta i studien kommer du behöva ge ditt samtycke skriftligt genom vår samtyckesblankett, vilket innebär att du ger ditt samtycke till att frivilligt delta i denna studie. Utifrån rådande situation med Covid-19 och att intervjuerna kommer hållas via digitala verktyg, och att vi inte kommer att mötas fysiskt, innebär detta att samtyckesblanketten antingen kommer att behövas skrivas under elektroniskt, alternativt behövas skrivas ut och skrivas under för att sedan scannas in och skickas till oss elektroniskt via mail.

Måste jag delta även om jag skrivit under samtyckesblanketten?

Att delta i denna studien är frivilligt och även om du givit ditt samtycke genom samtyckesblanketten så har du möjligheten att avbryta vårt samarbete när som helst, även efter en genomförd intervju. Vid händelse av att du vill avbryta samarbetet så krävs ingen orsaksförklaring eller ytterligare utlåtanden om varför du väljer att avbryta samarbetet. Dock är det av vikt att notera är dock att när kandidatuppsatsen väl är publicerad finns inte längre möjligheten att avstå från medverkan i studien, då ditt deltagande kommer att vara befintligt i uppsatsen.

Vad kommer hända med den information som vi forskare får ta del av?

Med godkännande från dig som deltagare i studien så kommer vi genom elektronisk utrustning att spela in ljudupptagningar under intervjuens gång. Vi kommer även att föra handskrivna anteckningar som stöd. De inspelade materialen och anteckningarna kommer

sedan, efter att alla intervjuer är genomförda, att granskas av oss som en del av vår genomgång av den totala empiri vi insamlat genom våra intervjuer. Inspelningarna kommer att transkriberas och användas i vårt uppsatsskrivande. Allt material som vi införskaffat genom intervjuer och samtal kommer att användas som underlag och utgångspunkt för vår studie. När studiens syfte är uppfyllt och kandidatuppsatsen är klar samt har examinerats kommer samtligt material att raderas och förstöras.

Kommer du vara anonym i studien?

Under vårt uppsatsskrivande eftersträvar vi anonymitet. Genom detta utlovas dock ingen garanti för att du förblir helt anonym, då vi kommer att uppge verksamhetens yrkesområde. Vi kommer att adressera att de intervjuade i studien arbetar för Socialtjänsten och med utredning av barn och unga, men verksamhetens plats eller lokalisering kommer ej att omnämnas, och lika så kommer inga personers namn, namn på platser, eller andra detaljer som kan underlätta identifiering att skrivas ut. Istället kommer samtliga deltagare i studien att benämnas som *respondenter* med *hen* som pronomen.

Vad händer efter intervjun?

Skulle du ha frågor eller funderingar gällande studien eller liknande efter intervjun, är du välkommen att kontakta oss.

Vilka är det som genomför denna studie och hur kan de kontaktas?

Josefine Mazetti och Cornelia Nyman som studerar sjätte terminen på socionomprogrammet vid Göteborgs Universitet. Elin Hultman är lektor på Institutionen för socialt arbete vid Göteborgs Universitet och handledare för ovanstående studenter under denna forskningsstudie och kandidatuppsats.

Vid frågor eller funderingar är ni varmt välkomna att kontakta oss via nedanstående telefonnummer eller mailadresser:

Josefine Mazetti: 0708 25 29 00 eller gusmazjo@student.gu.se

Cornelia Nyman: 0702 39 85 25 eller gusnymco@student.gu.se

Elin Hultman: 031-786 16 42 eller elin.hultman@socwork.gu.se

Bilaga 2

GÖTEBORGS UNIVERSITET INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

En kvalitativ studie vid Göteborgs Universitet om hur socialsekreterare på socialtjänsten gör barn delaktiga och beaktar barns perspektiv i utredningsprocessen som ligger till grund för beslutsfattandet gällande LVU utredningar av barn under 15 år.

SAMTYCKESBLANKETT

Vi, Josefine Mazetti och Cornelia Nyman, studerar sjätte terminen på socionomprogrammet vid Göteborgs Universitet. Vi önskar att genomföra denna intervju som delvis kommer ligga till grund för vår kandidatuppsats. Det är enbart vi två studenter och vår handledare som kommer att ha möjlighet att ta del av ordinarie rådata som insamlas via intervjun. Vid tillåtelse för ljudupptagning kommer filen och övriga anteckningar att raderas och förstöras då kandidatuppsatsen är examinerad och godkänd. Ditt namn, kön eller ålder kommer inte att delges i uppsatsen.

Med denna samtyckesblankett frågar vi dig om du vill delta i denna studie. Studien riktar sig till din erfarenhet av att göra barn under 15 år delaktiga i utredningsprocessen som ligger till grund för beslutsfattande vid LVU. Vi kommer även be dig berätta om dina egna erfarenheter av beaktandet av barns perspektiv i en sådan process, vilket du skall ha fått ta del av via informationsbladet. Vi ber dig vänligen att besvara denna blankett med antingen ett ja eller nej.

Efter att ha tagit del av och läst igenom informationen i informationsbladet, vill du frivilligt delta i denna studie?

Underskrift Datum

Tack på förhand, och vänligen maila tillbaka denna blankett påskrivnen till Josefine Mazetti:

gusmazjo@student.gu.se eller Cornelia Nyman: gusnymco@student.gu.se

Bilaga 3

GÖTEBORGS UNIVERSITET INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

INTERVJUGUIDE

En kvalitativ studie vid Göteborgs Universitet om hur socialsekreterare på socialtjänsten gör barn delaktiga och beaktar barns perspektiv i utredningsprocessen, som ligger till grund för beslutsfattandet gällande LVU utredningar, av barn under 15 år.

Under intervjuens gång så kommer du bli ombedd att berätta om din erfarenhet av barns perspektiv, barnperspektivet och barns delaktighet i relation till utredningsprocessen som ligger till grund för beslutsfattandet gällande LVU utredningar av barn under 15 år. När utredningsprocessen benämns i följande intervju så syftar detta således till den delen av en utredning som sträcker sig från att en utredning om ett barn under 15 år har inletts, tills dess att ett beslut fastställs.

Inledande frågor

1. Går det bra för dig att vi intervjuar dig?
2. Går det bra för dig att vi spelar in denna intervjun med ljudupptagning (utan bild)?
3. Har du några frågor innan vi börjar intervjun? Exempelvis gällande informationsbladet eller liknande?

Barns perspektiv och barnperspektiv

I denna studien så kommer vi att lägga fokus på delaktighet, barns perspektiv och barnperspektivet. Ett sätt att se på barns perspektiv skulle kunna vara barns erfarenheter, uppfattningar och förståelse av sin värld (Sylva, 2010:6).

1. Hur definierar du barns perspektiv?
2. Hur definierar du barnperspektivet?
3. Hur upplever du att ett barns perspektiv ges möjlighet att ta plats i utredningsprocessen enligt dig?

4. Under utredningsprocessen, när upplever du att det är som viktigast att beakta barns perspektiv?
 - i. Om - kan du berätta hur?
 - ii. Om inte - kan du förklara varför?
5. Vilka metoder använder du i utredningsprocessen för att få fram barns perspektiv?
6. I vilka situationer under utredningsprocessen upplever du att det kan vara svårare att ta hänsyn till barns perspektiv?
7. Finns det situationer när det inte går att beakta barns perspektiv under utredningsprocessen?
 - i. Om ja - kan du berätta mer?
 - ii. Om nej - kan du utveckla hur du tänker?
8. Hur upplever du att den rådande lagstiftningen påverkar din möjlighet att inkludera barnets perspektiv i utredningsprocessen?

Om vi nu istället går över till att prata om barnperspektivet. Ett sätt att se på barnperspektivet skulle kunna vara de vuxnas uppmärksamhet för att få en förståelse av barns uppfattningar, handlingar och erfarenheter av världen (Sylva, 2010:6).

9. Hur upplever du att barnperspektivet ges möjlighet att ta plats i utredningsprocessen?
10. Vilka metoder använder du i utredningsprocessen för att få fram barnperspektivet?
11. Utifrån föregående frågor, upplever du att det tas mer hänsyn till något av perspektiven?
 - i. Om ja - kan du berätta mer?
 - ii. Om nej - kan du utveckla hur du tänker?
12. Om det under en utredningsprocess skulle uppstå meningsskillnader, alltså olikheter gällande synen på vad som är barnets bästa, mellan barns perspektiv och barnperspektivet, hur går du då tillväga?

Barns delaktighet

Nu går vi över till frågor angående barns delaktighet. Delaktighet kan förstås som en del av barns rättigheter enligt barnkonventionen, och som innebär att ges möjlighet att vara delaktiga i alla frågor som rör dem.

13. Vad innebär det att göra barn delaktiga under en utredningsprocess för dig?
14. Vilka metoder använder du i utredningsprocessen för att göra barn delaktiga?
15. Upplever du att barn under 15 år kan ge uttryck för sina åsikter, tankar och viljor?
Isåfall hur?

16. Vilka upplever du är fördelarna med att göra barn delaktiga i utredningsprocessen?
17. Vilka upplever du är svårigheterna med att göra barn delaktiga i utredningsprocessen?
18. I LVU framgår det att “den unges åsikter och inställning ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad”. Hur beaktar du detta vid avvägningar och bedömningar i utredningsprocessen?
19. Utifrån föregående fråga, upplever du att mognaden påverkar barns delaktighet i utredningsprocessen?
 - i. Om ja - på vilket sätt?
 - ii. Om nej - varför inte?
20. Hur upplever du att den rådande lagstiftningen påverkar din möjlighet att göra barn delaktiga i utredningsprocessen?
21. Finns det utomstående faktorer runt omkring barnen som du upplever påverka din möjlighet att göra barn delaktiga i utredningsarbetet?
22. Hur förmedlar du information om barnets rätt till delaktighet i utredningsprocessen till barnet?

Avslutande frågor

23. Från och med 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag, har detta kommit att påverka ditt tillvägagångssätt vid utredningsprocessen?
 1. Vid ja - kan du berätta hur?
 2. Vid nej - kan du förklara hur det inte kommer sig?
24. Finns det några verktyg eller metoder som du anser hade kunnat behövas tilläggas, utvecklas eller omstruktureras för att främja barns delaktighet och barns perspektiv i utredningsprocessen?
25. Utöver det som redan tagits upp, finns det något mer du tänker på eller skulle vilja tillägga angående barns perspektiv eller barns delaktighet i utredningsprocessen?